

WOORD VAN DE VOORZITTER

We hebben net FIDEM Belgium 2016 achter de rug en onze 2 familiedagen met bezoeken aan de ronduit schitterende medaille tentoonstellingen in Namen. Zoals steeds hadden de afwezigen ongelijk want we werden tweemaal uitstekend ontvangen en begeleid.

Om ons tijdschrift tweetalig te houden zoeken we dringend Franstalige artikels...

Onze volgende belangrijke activiteit zal een veiling voor de leden zijn die zal doorgaan op zaterdag 21 januari 2017 in ons gebruikelijk lokaal te Vilvoorde. De lijst met de loten is te verkrijgen bij luc_vandamme@outlook.com.

De Algemene Vergadering zal op zijn beurt doorgaan op zaterdag 1 april, met 2 à 3 spreekbeurten.

Vergeet bij het storten van de bijdrage 2017 niet de dat Algemene Vergadering met een verhoging van 10 € heeft ingestemd.

Prettige eindejaarsfeesten en veel verzamelplezier.

Stefan De Lombaert

LE MOT DU PRÉSIDENT

Nous venons de finaliser FIDEM Belgique 2016 et nos deux sorties familiales avec des visites à des expositions de médailles carrément magnifiques à Namur. Comme toujours, les absents ont eu mal car nous avons été bien accueillis et accompagnés à deux reprises.

Pour garder notre magazine bilingue, nous sommes à la recherche de toute urgence d'articles francophones

Notre prochaine activité majeure sera une vente aux enchères pour les membres qui aura lieu le samedi 21 Janvier, 2017 en notre salle à Vilvoorde. On peut demander la liste avec tous les médailles à luc_vandamme@outlook.com

L'Assemblée Générale, à son tour, se tiendra le samedi 1 Avril avec 2 ou 3 discours.

Rappelez-vous lors du paiement de la contribution 2017 que l'Assemblée Générale a approuvé une augmentation de 10 €.

Joyeux fêtes et beaucoup de plaisir de collection

Stefan De Lombaert

ENKELE ONBEKENDE MEDAILLES VAN JACQUES WIENER

FIRMIN DE SMET

In een "Extrait de la Revue Belge de Numismatique, année 1883", beschreef Victor Bouhy de "Medailles en Jetons" van Jacques Wiener. Uit het voorwoord hiervan kan men afleiden dat Wiener zelf zijn medewerking hieraan verleend heeft. De beschrijving door Bouhy gebeurde in groepen, zoals bijvoorbeeld, kerken, stadhuizen, koningen, gevangenis en zovoort. Bijna 90 jaar later heeft Emiel Van Hoydonck in 1972, dit werk in zijn boek overgenomen, maar nu geklasseerd volgens het jaar van graving. Dit boek had een oplage van 400 exemplaren, daarin deed hij een oproep voor onbekende medailles en jetons te melden voor een eventuele tweede uitgave. Deze is er echter nooit gekomen. Op 3 november 1989 heeft er in Duitsland een tentoonstelling plaats gevonden in het Ordenmuseum Abtei Kampteiplatz 24 door Klaus Reinecke over het werk van Jacques Wiener. De catalogus bij deze tentoonstelling was ook onvolledig.

Wanneer men $\frac{3}{4}$ van de medailles en jetons bezit van Wiener, voel ik het aan als een verplichting om enkele onbekende medailles via ons tijdschrift kenbaar te maken.

Hier volgt een beschrijving van de medailles.

1. DE JOODSE SYNAGOGE MAASTRICHT

Foto Fleur de Coin

Vz.: *In het veld:* De joodse synagoge in Maastricht.
Bovenaan: Het opschrift in Hebreeuwse letters.
Onder de afsnede: INGEWIJD DEN / XXI AUGUSTUS / MDCCCXXX / **WIENER F.**

Kz.: *Bovenaan:* TER EEUWIGE GEDACHTENIS
In het veld: DOOR DE / DANKBARE MAASTRICHTSCHE / ISRAËLITISCHE GEMEENTE, / AAN / NEERLANDSCHE GELIEFDE KONING, / ONDER WIENS REGERING, / GODSDIENSTIGE VERDRAAGZAAMHEID / ZOO ZEER WORDT GEHULDIGD, / EERBIEDIG OPGEDRAGEN / MDCCCXXXI.

Brons: 40 mm

Deze medaille werd verkocht in april 2011 voor 125€ bij "Fleur de Coin" te Gent (zie catalogus nr. 1097). De voorzijde werd ook nog gebruikt voor een andere medaille (zie nr. 89 boek E. Van Hoydonck).

2. MUNSTERKIRCHE ZU AACHEN

Vz.: *Bovenaan tekst:* ZUR FEIER DER HEILIG THUMSFART 1853
In het veld: Het buitenzicht van de kerk.
Onder in de afsnede: MUNSTERKIRCHE ZU AACHEN / NACH IHRER / WIEDER HERSTELLUNG
Links opzij: GESTOCHEN VON J. WIENER
Rechts opzij: NACH ZEICHNUNGEN VON T. STEIN

Kz.: Ongewijzigd

Brons: 59 mm.

(Variante van nr. 46 boek E. Van Hoydonck)

3. ST PAUL'S CATHEDRAL / LONDEN

239

Vz.: *In het veld:* Buitenzicht
Onder de afsnede: ST PAUL'S CATHEDRAL / LONDEN / (**J. WIENER F.** WEGGELATEN)

Kz.: *In het veld:* Binnenzicht
Links: **J. WIENER F.** onder de afsnede en
 FOUNDED VII CENTURY. BURNT XI CENTURY / REBUILT IN STONE XII AND
 XIII CENTY. / AGAIN BURNT 1666 / REBUILT IN ITS PRESENT STATE / 1675 –
 1710 / ARCHIT. CHRIST. WREN. / (**J. WIENER BRUSSELS** weggelaten)

Verzilverd brons: 59mm.

(Variante van nr. 49 boek E. Van Hoydonck)

4. STADHUIS OUDENAARDE

Vz.: *Omschrift:* HOTEL DE VILLE D'AUDENAERDE
Onderaan: **J. WIENER 1850**

Kz.: Tussen twee eikentakken, waarin midden cirkel met tekst: SOCIÉTÉ / DE / FLORICUTURE / ET D' / HORTICULTURE / D'AUDENAERDE

Brons: 50mm
 (Variante van nr. 71 boek E. Van Hoydonck)

5. INDUSTRIËLE TENTOONSTELLING DOORNIK

240

Vz.: *In het veld:* Buitenzicht met bovenaan ingegraveerd LA VILLE DE TOURNAI À L'INDUSTRIE EXPOSITION DE 7BRE
 Onder de afsnede links: **J. WIENER F.** en in het midden ingegraveerd: 1854

Kz.: *Omschrift:* LEOPOLD I ROI DES BELGES
In het veld: Gelauwerd hoofd naar links
Onderaan: **LEOP. WIENER**

Brons: 50mm
 (Variante van nr. 74 boek E. Van Hoydonck)

6. RECHTBANK VAN VERVIERS

- Vz.: *In het veld:* Buitenzicht
Onder de afsnede: MAISON DE JUSTICE / ET MAISON D'ARRÊT / À VERVIERS
Onderaan: J. WIENER 1847
- Kz.: *omschrift:* LEOPOLD I ROI DES BELGES
 Gelauwerd hoofd naar links
Onderaan: LEOP. WIENER.

Verguld brons: 50 mm.
 (Variante van nr. 92 boek E. Van Hoydonck)

7. STADHUIS BRUSSEL

241

- Vz.: *Omschrift:* HÔTEL DE VILLE DE BRUXELLES
In het veld: Buitenzicht
Onder de afsnede: J. WIENER F. 1847
- Kz.: *Omschrift bovenaan:* SOC : UN : DU GR : COLOMBIER. / twee bloemen
Omschrift onderaan: CONCOURS DE PARIS 1852
 In het middenveld, bloemenkrans met midden cirkel waarin tekst: 13^E PRIX J.F. VAN HEMELRYK

Brons: 50 mm
 (Zie nr. 94 boek E. Van Hoydonck)

8. KATHEDRAAL BRUSSEL

Vz.: *Omschrift:* PORTAIL LATÉRAL DE L'ÉGLISE / DE SS. MICHEL ET GEDULE
In het veld: Zijdelijks buitenveld van de kathedraal.
Onder de afsnede: RESTAURÉ EN 1851 / J. WIENER F.

Kz.: Binnenzicht van Onze Lieve Vrouw kathedraal van Antwerpen, in plaats van Brussel

Brons: 50 mm.

(Zie nr. 13 voor binnenzicht en nr. 97 voor buitenveld, boek E. Van Hoydonck)

9. CHARLEROI

Vz.: *Omschrift:* LÉOPOLD PREMIER ROI DES BELGES
In het veld: Buste van de koning in uniform naar links
Onderaan: J. WIENER F. onleesbaar gemaakt

242

Kz.: In een kroon van eik en laurier, cirkel met tekst: SOUVENIR DE L'INAUGURATION DU DRAPEAU DES ANCIENS MILITAIRES / DE / CHARLEROI / AYANT SERVI / SOUS LE RÈGNE DE LEOPOLD 1R 1897

Verguld brons: 50 mm.

(Zie voorzijde nr. 100, boek E. Van Hoydonck)

10. VIRTON

Vz.: *Omschrift:* LÉOPOLD I ROI DES BELGES
In het veld: Hoofd van koning, met versierde kol naar links
Onderaan: WIENER F.

Kz.: Een kroon, waarin versierde middencirkel met tekst:
SOC : DR AGRIC: / DU LUXEMBOURG / COMICE / DE / VIRTON
(Het betreft hier het hoofd van medaille nr. 100 van E. Van Hoydonck, maar nu afgesneden onder de kol)

Brons: 39 mm.

11. AALST

Vz.: *Omschrift:* LEOPOLD I ROI DES BELGES
In het veld: Hoofd van koning, met versierde kol naar links
Onderaan: **WIENER F.**

Kz.: Een gesloten lauwerkans, waarin een versierde middencirkel met de tekst:
SOCIÉTÉ / D'AGRICULTURE / & / D'HORTICULT / D'ALOST

Brons: 39 mm.

243

12a. GENT

Vz.: *In het veld:* Buitenzicht
Onder de afsnede: HOTEL DE VILLE / DE GAND / **J. WIENER F. 1851**

Kz.: *Omschrijving:* EXPOSITION OUVERTE / A L'OCCASION DU MARIAGE / DE S.A.R. LE DUC DE / BRABANT, LE 31 AOUT 1853
In het veld: SOCIÉTÉ ROYALE / D'AGRICULTURE ET DE / BOTANIQUE DE GAND
In een open lauwerkranen en binnen een cirkel de tekst: AUX / PETUNIA / DE / L. VANHOUTTE

Brons: 50 mm
(Zie nr. 106 boek E. Van Hoydonck)

12b. GENT

Vz.: *In het veld:* Buitenzicht
Onder de afsnede: HOTEL DE VILLE / DE GAND / J. WIENER F. 1851

Kz.: Tussen twee eikentakken cirkel met tekst:
 SOC. ROY / D'AGRICULTURE / & / DE BOTANIQUE / DE GAND
Randschrift: ALB. COENE 7BRE 1863 / COLLECTION VERBENA

Zilver: 50 mm. Met oogje en ring
 (Variante van nr. 106 boek E. Van Hoydonck)

13. BLINDENTEHUIS BRUSSEL

Vz.: *Omschrift bovenaan:* CONSTRUIT 1852 – 1853
In het veld: buitenzicht
Onder de afsnede: HOSPICE / POUR LES AVEUGLES / À BRUXELLES / J. WIENER

Kz.: *In het veld:* SOCIÉTÉ ROYALE / DE / PHILANTHROPÉE / DE BRUXELLES 1828 - 1903

Zilver: 50 mm.
 (Zie ordenbmuseum Abtei Kamp blz. 118 nr. 101)

14. TENTOONSTELLING VEURNE

Vz.: *Omschrift:* VILLE DE FURNES
In het veld: stadsschild
Onderaan: J. WIENER

Kz.: Tussen twee lauwertakken landbouwalaam, twee hoorns van overvloed, een bijenkorf, het stadsschild en een cirkel met tekst: TENTOONSTELLING 1899 / LAND EN TUINBOUW

Onderaan: F.W.

Brons: 50 mm met oogje en ring
 (Variante van nr. 115 boek E. Van Hoydonck)

Zie ook jaarboek EGMP 2014

Artikel: De Gentse Rederijkerskamer "De Fontaine" van Hugette Taymans blz 100 – met nog twee andere varianten van Veurne.

245

15. WERELDTENTOONSTELLING PARIJS

Ter gelegenheid van de tentoonstelling te Parijs in 1855, ingericht door Napoleon III, voor de Kunst en Industrie, werden er volgens Bouhy en Van Hoydonck, elf medailles ontworpen door J. Wiener. Van deze reeks die bij beiden beschreven zijn, bezit ik geen enkele medaille maar wel tien varianten. Bij de meeste van die medailles is slechts een zijde ontworpen door J. Wiener en de varianten zijn het gevolg van de omwisseling der stempels onderling. Eén medaille is volledig van J. Wiener met een diameter van 68 en 37 mm met voor – en keerzijde. Volgt nu de beschrijving van varianten.

15a. Vrijheidsbeeld / Buitenzicht

Vz.:	<i>Omschrift:</i>	EXPOSITION UNIVERSELE
	<i>In het veld:</i>	Het vrijheidsstandbeeld, die twee zittende vrouwen kroont met onderaan gekroonde arend.
	<i>Onder de afsnede:</i>	LA FRANCE COURONNE / L'ART ET L'INDUSTRIE
	<i>Onderaan:</i>	CAQUE F. / GRAVEUR DE S.M. L'EMPEREUR
Kz.:	<i>Omschrift:</i>	PALAIS DE L'INDUSTRIE
	<i>In het veld:</i>	buitenzicht
	<i>Rechts op de afsnede:</i>	J. WIENER
	<i>Onder de afsnede:</i>	COMMENCE 10 FEVR 1853 ACHEVÉ 1855 / NAPOLEON III EMPEREUR / A FOULD C ^{TE} DE PERSIGNY, MAGNE / MINISTRES / V ^{TE} DE ROUVILLE DIRECTEUR / ARDOIN, RICARDO, BOUISSIN ADMIN ^{RT} / VIEL ARCHIT: BARRAULT ING. / GERVAIS ET CIE EDIT.

Zink: 68 mm.

15b. Napoleon & Eugenie

246

Vz.:	<i>Omschrift:</i>	EUGENIE IMPERATRICE – NAPOLEON III EMPEREUR
	<i>In het veld:</i>	De twee hoofden naar links
	<i>Onderaan:</i>	CAQUÉ F. / GRAVEUR DE S.M. L'EMPEREUR
Kz.:	<i>Omschrift:</i>	PALAIS DE L'INDUSTRIE
	<i>In het veld:</i>	buitenzicht
	<i>Rechts op de afsnede:</i>	J. WIENER
	<i>Onder de afsnede:</i>	COMMENCE 10 FEVR 1853 ACHEVÉ 1855 / NAPOLEON III EMPEREUR / A FOULD C ^{TE} DE PERSIGNY, MAGNE / MINISTRES / V ^{TE} DE ROUVILLE DIRECTEUR / ARDOIN, RICARDO, BOUISSIN ADMIN ^{RT} / VIEL ARCHIT: BARRAULT INE. / GERVAIS ET CIE EDIT.

Zink: 68 en 37 mm.

N.B. Bij de medaille van 37 mm, is MINISTRE C^{TE} PERSIGNY weggelaten.

15c. Buitenzicht / Binnenzicht

Vz.: *Omschrift:* PALAIS DE L'INDUSTRIE
In het veld: buitenzicht
Onder de afsnede: links JACQUES WIENER EN PAVILLON DU NORD
Onderaan: GERVAIS ET. C. ÉDIT

Kz.: *In het veld:* binnenzicht
Onder de afsnede: links J. WIENER F. en rechts MAINGUIN. D.
 PALAIS DE L'INDUSTRIE / VUE DES GALERIES.

Zink: 68 mm en 37 mm

N.B. Bij de medaille van 37 mm is GERVAIS ET C. EDIT bijgevoegd.

247

15d. Napoleon III / buitenzicht

Vz.: *Omschrift:* NAPOLEON III EMPEREUR
In het veld: Gelauwerd hoofd naar links
Onderaan: **E.A. OUDINÉ**

Kz.: *Omschrift:* PALAIS DE L'INDUSTRIE
In het veld: buitenzicht
Op de afsnede: **J. WIENER**
Onder de afsnede: COMMENCE 10 FEVR 1853 ACHEVÉ AVRIL 1855 / NAPOLEON III EMPEREUR / A. FOULD, MAGNE MINISTRES / V^{TE} DE ROUVILLE DIRECTEUR / ARDOIN, RICARDO, BOUISSIN / ADMINISTRATEURS / VIEL ARCHIT.

Brons: 50 mm

Bij nr. 133, boek E. Van Hoydonck is er een klein verschil met deze medaille.

16. SINT-PETERSBURG

- Vz.: *In het veld:* buitenzicht: ST. ISAAC KERK TE ST. PETERSBURG
 Al de teksten zijn nu in het Russisch
Onderaan links: JACQUES WIENER F.
- Kz.: *In het veld:* binnenzicht
Onderaan: **J. WIENER F. 1858**

Brons: 59 mm.
 (Variante van nr 158 boek E. Van Hoydonck)

17. GENT

- Vz.: *Omschrift:* MAISON DE SURETÉ CELLULAIRE À GAND
In het veld: buitenzicht
Onder de afsnede: VICTOR TESCH MINISTRE DE LA JUSTICE
 NAP: VERHEYEN, ADMINIS^{TR} DES PRISONS / E. DUCPETIAUX INSP^{TR} DES /
 PRISONS / J.J. ROUSSEAU, INSP^{TR} DES PRISONS / F. DERRE, ARCHIT: /
 J. WIENER F.
- Kz.: *Omschrift:* REGNE DE LEOPOLD I ROI DES BELGES
In het veld: plan van de gevangenis
Onderaan: 1858 – 1861

Brons: 59 mm
 (Variante van nr. 187 boek van E. Van Hoydonck)

18. GREVENBROICH

- Vz.: *Omschrift:* INTERNATIONAL EXHIBITION 1862
In het veld: buitenzicht
Onder de afsnede: STAMPED IN THE BUILDING / BY H. UHLHORN OF / GREVENBROICH, PRUSSIA / J. WIENER
- Kz.: *In het veld:* binnenzicht
Onderaan: **J. WIENER**

Verzilverd brons: 41 mm
 (Variante van nr. 194 boek E. Van Hoydonck)

19. GEVANGENIS DERNDERMONDE

- Vz.: *Omschrift:* MAISON D'ARRÊT CELLULAIRE À TERMONDE
In het veld: buitenzicht
Onder de afsnede: VICTOR TESCH. MINISTRE DE LA JUSTICE / N. VERHEYEN ADMINIST^R DES PRISONS. / ED. DUCPETIAUX. INSPET. GÉNÉRAL. / J.J. ROUSSAU. INSPET. DES CONSTRUCT^S / E. DERRE ARCHIT. / J. WIENER.
- Kz.: *Omschrift:* REGNE DE LEOPOLD I ROI DES BELGES
In het veld: plan gevangenis en onderaan 1867 – 1869

Brons: 59 mm
 (Variante van nr. 200 boek E. Van Hoydonck)

20. GEVANGENIS AARLEN

Vz.: *Omschrift:* MAISON D'ARRÊT ET DE JUSTICE À ARLON
In het veld: buitenzicht
Onder de afsnede: JULES BARA MINISTRE DE LA JUSTICE / NAP: VERHEYEN ADMINISTRATEUR DES PRISONS / J.J. ROUSSEAU INSPECTEUR DES PRISONS / CH. DEMAEGHT ARCHITECTE / J. WIENER

Kz.: *Omschrift:* RÈGNE DE LEOPOLD II ROI DES BELGES
In het veld: plan van de gevangenis
Onderaan: 1867 – 1869

Brons: 59 mm
 (Niet opgenomen bij Bouhy en E. Van Hoydonck)

250

21. GEVANGENIS ST.-GILLIS

Vz.: *Omschrift:* MAISON D'ARRÊT CELLULAIRE À ST GILLES
In het veld: buitenzicht
Onder de afsnede: J. DE VOLDER MINISTRE DE LA JUSTICE / GAUTIER DE RASSÉ ADMINISTRATEUR DES PRISONS / ET DE LA SÛRETÉ PUBLIQUE / 15 JUIN 1865 / J. WIENER F.

Kz.: *Omschrift:* RÉGNE DE LEOPOLD II ROI DES BELGES
In het veld: plan van de gevangenis
Onderaan: 1872 – 1885

Brons: 59 mm

(Niet opgenomen bij Bouhy en E. Van Hoydonck)

De medailles van de gevangenis van Arlon en St. Gillis zijn wel opgenomen in het boek: Médailles Historiques de Belgique Tome I, Arlon, p. 27, n° 17, St. Gillis, p. 175, n° 85.

22.PORTA NEGRA TRIER

Tot slot nog een afbeelding en beschrijving van een medaille van Leopold Wiener die nergens beschreven is.

Vz.: *In het veld:*
Onderaan:

De Porte – Nigra in Trier
L WIENER F.

Kz.: *Omschrift:*
In het veld:

DEM KUNST – UND GEWERBEFLEISSE
Voor een locomotief en zeilschip, een voetstuk versierd met bloemen, waarop een bijenkorf staat; Links, metalen gebruiksvoorwerpen en anker. Rechts, medisch logo en labovoorwerpen

Tin: 50mm

CONSTANCE CAROLINE WOODHILL NADEN (1858-1889)

Linda Everaert

De 19^e eeuwse schrijfster Constance Naden werd op 24 januari 1858 geboren in Edgbaston in Birmingham. Haar moeder Caroline Woodhill stierf twee weken na de geboorte waardoor haar vader - architect Thomas Naden - zich genoodzaakt voelde om haar bij haar grootouders langs moederskant onder te brengen. Zij hebben tot aan hun dood voor Constance gezorgd.

Constance begon op 6-jarige leeftijd met het schrijven van poëzie en op 8-jarige leeftijd waagde ze haar kansen in de schilderkunst. Op latere leeftijd studeerde ze plantkunde, filosofie, literatuur en talen zoals het Frans, Duits, Latijns en Grieks aan het Mason College (nu Birmingham University). Ze was een studente die desondanks ze niet uitblonk met goede cijfers, toch zeer intelligent was.

252

In 1881 publiceerde ze haar eerste gedichtenbundel 'Songs and Sonnets of Springtime' waarna er nog verschillende volgden. Ze schreef artikels voor de 'Journal of Science', voor 'Knowledge' en andere periodieke magazines.

In 1885 won ze de 'Paxton Prize' voor een essay over de geologie van het district waar ze woonde. In 1887 won ze een gouden medaille voor haar essay 'Introduction and Deduction'. Ze werd mee betrokken bij de gang van zaken in Mason College. Door haar unieke kijk en algemene kennis, was ze een graag geziene gaste tijdens lezingen. Heel haar leven bleef ze verbonden aan de Mason College in Birmingham en behoorden haar leraren Dr. Robert Lewins en Prof. William A. Tilden¹ tot haar persoonlijke vriendenkring.

Door de denkwijze van Dr. Robert Lewins (MD) ontwikkelden ze een filosofisch strekking nl. het hylo-idealisme². Hun gedachtegang hierover ging oa. over het humanisme versus het theïsme of Solipsisme ("één bewustzijn") = Atheïsme (1887).

Ze was lid van de Natural History Society in Birmingham.

¹ Prof. William A. Tilden was scheikundeleraar in Mason College van 1880 – 1894

² Hylo-idealisme is een denkwijze die zegt dat we meer zijn dan alleen maar een bewustzijnsvorm in een lichaam, we zijn het verleden en de toekomst ...

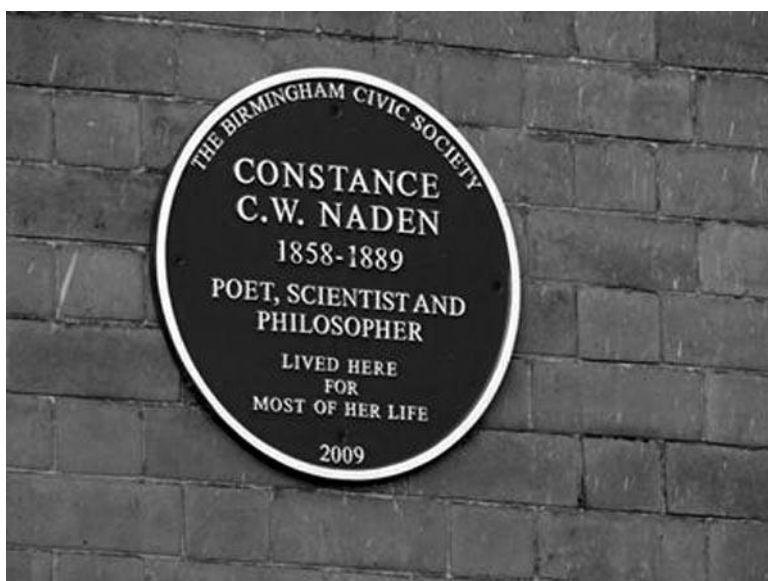
Het huis van haar grootouders

Wanneer haar grootmoeder Woodhill in 1887 overleed, erfde ze een aanzienlijk fortuin waardoor ze de mogelijkheid kreeg om samen met haar vriendin Madeline Daniell verre reizen te maken naar oa. Constantinopel, Palestina, Indië en Egypte. In Indië geraakt ze gefascineerd door de lokale cultuur en samenleving en het is daar dat ze een ziekte opliep waarvan ze nooit meer genas.

In juni 1888 keerde ze terug naar Engeland en kocht een huis in Londen dat ze samen met Madeline deelde. Ze stichtte een fonds dat Indische vrouwen toeliet om geneeskunde te studeren en ze werd lid van de 'National Indian Association'. Constance Naden werd in de Mason College van Birmingham opgenomen in de lijst van de 'Notable Alumni and Faculty'.

253

In december 1889 onderging ze een operatie waarbij complicaties (gangreen) optraden. Ze was hierdoor zodanig verzwakt dat ze, mede door de ziekte die ze in India had opgelopen, op 23 december 1889 overleed.

In 2009 werd deze plakkaat ter nagedachtenis, aan het huis van haar grootouders geplaatst.

Constance Naden medaille

In de collectie van de auteur

Vz Buste van Constance Naden met in het omschrift BORN 1858 CONSTANCE NADEN A.M.C. ED 1889

Kz THE MASON SCIENCE COLLEGE BIRMINGHAM - NON MERCEDIS SED HONORIS CAUSA EX DONO ROBERTI LEWINS.M.D A.D.MDCCCXC

Op de rand gegraveerd - SUZETTE RICKMAN 1937 - de laureaat die in dat jaar de medaille won.

AG - 37 mm

Graveur: Joseph Moore

254

In Mason College in Birmingham wordt jaarlijks de Constance Naden medaille uitgereikt aan aanvankelijk de beste 'Competitive Philosophical Essay' en nu aan de beste 'Faculty of Arts Master's Degree Thesis'. Deze medaille werd door Dr. Robert Lewins in het leven geroepen ter nagedachtenis van Constance Naden. Sinds 1890 staat er eveneens een buste van haar op de universiteit.

Referenties:

William Richard Hughes - Constance Naden: A Memior

Christine L. Krueger: Encyclopedia of British Writers, 19th and 20th Centuries

Prof. Virginia Blain: Victorian Women Poets: An Annotated Anthology

Jean-Claude Orban

l'Atelier Harvent-Debay, un catalogue des médailles de René Harvent & Danièle Debay

Herent, 2016, 84 pages en couleur.

Prix: 29,5€ + 2,5€ frais d'envoi et emballage.

Luc_vandamme@outlook.com

BE30 7512 0356 1311

EEN MEDAILLE VAN DE REDERIJERSKAMER DER WEERDE DRIE SANTINNEN

Yvo De Craemere

Een ronde gegoten medaille (brons, eenzijdig) waarop een keizerskroon en twee mijters gemonteerd zijn (6 x 9,4 cm). Centraal op de medaille prijken de drie heilige vrouwen: Catharina (wiel), Maria Magdalena (zalfpot) en Barbara (kerk) en het devies "*Die lydt verwint*". Daaromheen de tekst: VRYE RETHORYCKEN CAMERE DER WEERDE DRIE SANTINNEN, onderaan onderbroken door de gekroonde gotische b van Brugge, en bovenaan onderbroken door een duif die de Heilige Geest symboliseert en het gezelschap met lichtstralen zegent. Er is geen enkele aanduiding van een kunstenaar of een producent. De keerzijde is glad geslepen en bovenaan voorzien van een oogje.

Op het grondgebied dat ruwweg gevormd wordt door Nederland, Vlaanderen en Frans Vlaanderen, ontstonden tijdens de vijftiende eeuw talrijke verenigingen die zich ontspanden met toneel spelen en het schrijven en voordragen van gedichten en poëzie. Ze vormden rederijderskamers, veelal genaamd naar een bloem, met een devies en een structuur zoals gebruikelijk bij de ambacht- en andere gilden en dus ook met een religieuze achtergrond.

De Drie Santinnen werd opgericht in 1474 en moest onder andere bij optredens voorrang geven aan de Heilige Geestkamer die gesticht was in 1428. Voordien werd De Heilige Geestkamer Het Penseken genoemd (frans: pensee = viooltje, de 3 bloemblaadjes verwijzen naar de Heilige Drievuldigheid). Toen de dertien leden op witte donderdag 1428 vergaderden, vloog er volgens de legende een duif binnen die in de bek de spreuk "Myn werck is Hemelick" droeg. De duif symboliseert de Heilige Geest en deze vereniging droeg voortaan de naam Heilige Geestkamer. Als teken van erkenning moest De Drie Santinnen deze Heilige Geest in het blazoen dragen.

255

Tijdens het eerste jaar startten de Drie Santinnen met een perkamenten cartularium waarin hun belangrijke documenten (meestal uit de zestiende eeuw) werden overgeschreven. Dit cartularium, dat een prachtige miniatuur bevat waarop de drie Santinnen worden afgebeeld, wordt bewaard in het Stadsarchief Brugge, Oud Archief, reeksnr. 390: Drie Santinnen, inv. nr. 1

Op 7 december 1952 ontving het bestuur der Weerde Drie Santinnen de bevestigingsoorkonde van de rederijderskamer De Fonteyne in hun lokaal in de Bijloke te Gent (zie foto).

Een herstart van activiteit voor De Drie Santinnen? Waarschijnlijk waren veel (alle?) leden van de Drie Santinnen werkzaam bij La Brugeoise, want op 21 maart 1954 wordt De Drie Santinnen opgenomen in de Vriendenkring La Brugeoise. Voordien vergaderde het toneelgezelschap in de werkplaatsen van La Brugeoise en repeteerden ze in de Parijse Hallen te Brugge. Vanaf nu vergaderen en houden zij tentoonstellingen in de Balstraat te Brugge.

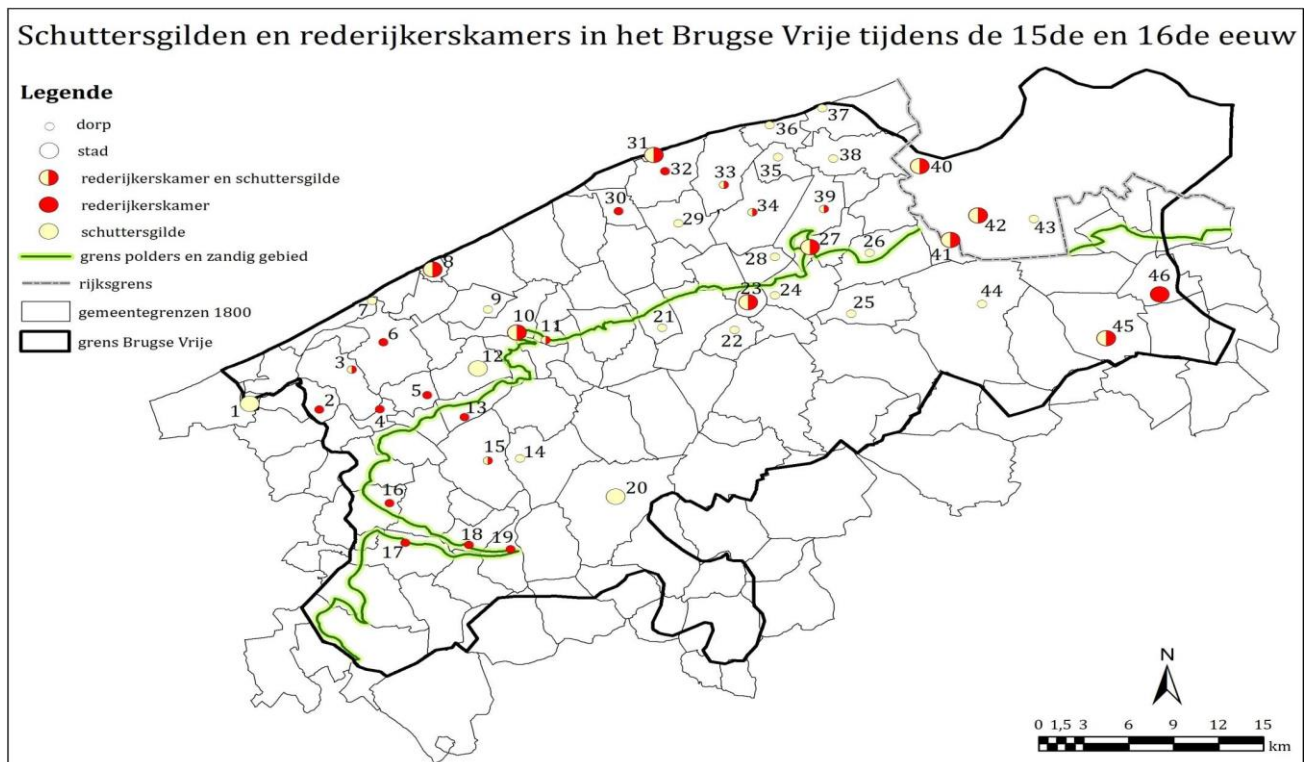
Ook het Brugse poppenspel Den Uyl, gesticht in 1932, maakte deel uit van de Keyserlycke Vrye Camere vander Rethorycken der Weerde Drie Santinnen. De poppen, de kast zelf (uitgerust met een voor die tijd gesofisticeerde lichtinstallatie) en archieven worden nu bewaard in het Volkskundemuseum te Brugge.

De Drie Santinnen trad op bij alle feestelijkheden en vieringen van La Brugeoise (La Brugeoise et Delcuve, na 1955 La Brugeoise, Nicaise et Delcuve), in Brugse stoeten, processies, feesten, de Stadsschouwburg, de concertzaal in de Sint Jacobstraat en zelfs voor de televisie bij een voorstelling van het huwelijk van Karel de Stoute met Margaretha van York te Brugge.

Op 9 november 1969 viert de Keyserlycke Vrye Camere vander Rethorycken der Weerde Drie Santinnen het 25-jarig bestaan van de Kulturele Vereniging van de Vriendenkring La Brugeoise.

In september 1962 kwam een eind aan de activiteiten van De Drie Santinnen wegens gebrek aan nieuwe acteurs.

De medaille draagt geen enkel kenteken van de vervaardiging, het is goed mogelijk dat deze medaille gemaakt is in de werkplaatsen van La Brugeoise. De directie steunde altijd volop de Vriendenkring, zowel financieel als logistiek. Er werd zelfs in 1948 een 'chalet' gebouwd en sportvelden aangelegd voor de Vriendenkring (die in de glorie-tijd 15 verenigingen telde) op terreinen die tijdens de tweede wereldoorlog dienst deden als volkstuintjes voor het personeel. Na de oorlog was er nog weinig interesse voor die volkstuintjes.

Lijst van de genummerde plaatsen:

1 Nieuwpoort 2 Mannekensvere 3 Slijpe 4 Sint-Pieters-Kapelle 5 Zevekote 6 Leffinge 7 Raversijde 8 Oostende 9 Zandvoorde 10 Oudenburg 11 Ettelgem 12 Gistel 13 Moere 14 Ichtegem 15 Koekelare 16 Beerst 17 Esen 18 Werken 19 Handzame 20 Torhout 21 Varsenare 22 Sint-Michiels 23 Brugge 24 Sint-Kruis 25 Sijsele 26 Moerkerke 27 Damme 28 Koolkerke 29 Zuienkerke 30 Nieuwmunster 31 Blankenberge 32 Uitkerke 33 Lissewege 34 Dudzele 35 Ramskapelle 36 Heist 37 Knokke 38 Westkapelle 39 Oostkerke 40 Sluis 41 Middelburg 42 Aardenburg 43 Sint-Kruis-bij-Aardenburg 44 Maldegem 45 Eeklo 46 Kaprijke

Bron: Dewitte, *500 jaar vrye archiers*, p. 45 en Van Bruwaene, *Om beters wille*, p. 26, 52 en 88. Het repertorium van de rederijderskamers in de Zuidelijke Nederlanden en Luik in de periode 1400-1650 is online beschikbaar, zie: http://www.dbnl.org/tekst/brua002repe01_01/.

“CATALOGUS GEMEENTEPENNINGEN MEDAILLES EN JETONS VAN BELGIE, nr. 0000-828”

Bibliografie:

Arickx V., 1963 - *Blazoenen en deviezen van de Westvlaamse Rederijderskamers*, West-Vlaanderen, 12 (1963), p. 242-61.

Kristof Dombrecht K., 2014 - *Plattelandsgemeenschappen, lokale elites en ongelijkheid in het Vlaamse kustgebied (14de-16de eeuw)*. Case-study: Dudzele ambacht. Onuitgegeven proefschrift voor de titel van doctor in de geschiedenis aan de Universiteit Gent. Promotoren: prof. dr. Erik Thoen en prof. dr. Tim Soens (UA).

Geirnaert N., 1983 - *De miniatuur met de Drie Santinnen. Een nieuwe datering van het cartularium van de Brugse rederijderskamer van de Drie Santinnen*, Het Brugs Ommeland, 23 (1983), p. 243-48.

Geirnaert D., 1995 - *De kamers van rhetorica te Brugge. Een blik op 400 jaar Brugse rederijdersactiviteit*, Biekorf, 95(1995), p. 234-50.

Koninklijke Vriendenkring La Brugeoise, 1996 - *Terugblik op 50 jaar Koninklijke Vriendenkring La Brugeoise*.

Schouteet A., 1977 - *Inventaris van het archief van de Brugse rederijdersgilden van de H. Geest, van de Drie Santinnen en van het H. Kruis op het stadsarchief van Brugge*, Société d'émulation de Bruges, 114 (1977), p. 361-85.

**INT. NUMISMATIQUE CIE
DESALDELER – CREMERS
VERKOOP – AANKOOP**

Antieke munten – Beleggingsmunten – Zilver – Goud – Eretekens
Medailles – Bankbiljetten – Oude Aandelen – Heraldiek
Sigillografie – Boeken en numismatische benodigdheden

Op afspraak

Rue des Ecoles 23
5670 VIERVES
Tel & Fax. 060/399238

257

**Fernand Vanderplancke
Sculptor & Medallist**

Studio: Emiel Verhaerenlaan 11
8670 Oostduinkerke
Tel. & Fax. 058/234179

Email:

Fernand.vanderplancke@skynet.be

Website:

www.vanderplancke.com

ARMAND BONNETAIN
EEN ERG COMMERCIËLE KUNSTENAAR

Luc Vandamme

Datum	Omschrijving	Inkomsten in F	Uitgaven
1 februari	Ontvangen van Dhr. Bastiné (Nationale Bank) 1 ^e voorschot voor de buste van Dhr. Van der Rest	5.000,00	
23 februari	Ontvangen van Dhr. Goffin, afgevaardigd-bestuurder van de <i>Cie des Chemins de fer du Congo</i> een eerste voorschot voor de plakket	2.500,00	
22 maart	Ontvangen van Dhr. Joye voor levering van 6 plaketten <i>Libre Academie</i> in brons – aangekocht voor	180,00	87,00
25 maart	Ontvangen van Dhr. Goffin, afgevaardigd-bestuurder van de <i>Cie des Chemins de fer du Congo</i> een tweede voorschot voor de plakket – Kosten voor model, gieten & foto's	2.500,00	250,00
26 maart	Ontvangen van Dhr. Goossens voor een bronzen beeldje <i>Bacchante</i> met ovalen sokkel in hout – Onkosten: brons + sokkel	2.000,00	800,00
7 april	Ontvangen van Dhr. Henry van de Fondation Carnegie voor levering van zilveren, vergulde en bronzen medailles (stock) – onkosten	9.590,60	9.590,60
14 juni	Ontvangen van Dhr. Bastiné (Nationale Bank) 2 ^e voorschot voor de buste van Dhr. Van der Rest – Onkosten: geut & model	5.000,00	1.456,50 80,00
20 juni	Ontvangen van de <i>Caisse d'Epargne du Luxembourg</i> voor het moduleren van een muntstuk een cheque van de Société Générale als 1 ^e voorschot – onkosten	5.000,00	200,00
21 juni	Ontvangen van Dhr. Wolfers voor de uitvoering van de plakket <i>Pour l'Art</i> - onkosten	200,00	200,00
10 juli	Ontvangen van Dhr. Melotte het saldo voor de medaille + levering van 1 ex. in zilver (150)	1.400,00	300,00
18 september	Ontvangen van de <i>Caisse d'Epargne du Luxembourg</i> voor het moduleren van een muntstuk een cheque van de Société Générale als 2 ^e voorschot – onkosten	5.000,00	369,40
30 september	Ontvangen van Dhr. Feuillen voorschot op de onkosten van de medaille voor de <i>Cercle Artistique et Littéraire</i> – model, plaasters	175,00	175,00
30 september	Ontvangen van Marcel Rau voor de medaillon van Van der Stappen – plaaster	500,00	25,00
	Totalen	39.045,60	13.533,50
	Netto inkomen	25.512,10	

258

En dit is een kopie van zijn boekhouding van het jaar 1924. Hieruit blijkt dat hij alles nauwkeurig bijhield...of toch niet?

Welke medailles maakte hij in 1924?

Pour l'Art (catalogus n° 138)

Albert Claes-Thobois (catalogus n° 140)

Paul Pastur (n° 142)

Jean-Marie Bonnetain (n° 143)

Medische Diensten Brussel (n° 144)

Souvenez-vous (n° 145)

James Lane Shaler (n° 146)

In zijn boekhouding vinden we alleen een spoor terug van het plakiet *Pour l'Art*. Van de rest NIETS! We vinden wel in de boekhouding van 1925 de betalingen terug voor de medaille van Paul Pastur (netto 5.997F) en het plakiet van James Lane Shaler (netto 230F). Vermoedelijk zal de rest niet officieel op een factuur gestaan hebben.

Als we nu even kijken wat het uurloon was van een ongeschoolde metselaar in 1924³. Wel, die bedroeg 2,37 frank (0,05875€) per uur. Omgerekend naar een jaarloon⁴ wordt dat 4.550,40 frank. A.B. verdiende dus het loon van een metser x 5,6!

In 2008 verdiende deze ongeschoolde metselaar 270⁵ frank per uur. Omgerekend naar een jaarloon komen we op 518.400 frank of 12.850€. In dezelfde verhouding omgerekend zou A.B. dat jaar 2.903.040 frank of 71.964,48€ verdienen hebben. Of ruwweg 6.000€ per maand.

En op 1 maart 1924 leent hij bij zijn moeder 50.000 frank met een halfjaarlijkse rente van 5% betaalbaar op 1 juni en 1 december. Hij lost een eerste keer 5.000 frank af en vanaf 1933 elk jaar 6.000 frank. De laatste betaling vinden we terug op 1 juni 1938. Vermoedelijk diende de lening voor de aankoop van zijn woning en atelier in de rue Floréal.

graveerwerken - stempels - medailles

eretekens - awards - naamplaten - pins

MAUQUOY®

Industrieweg 12
2280 Grobbendonk
+32 (0) 14 50 79 10
info@mauquoy.com
www.mauquoy.com

³ Gebaseerd op de cijfers van Peter Scholliers (V.U.B.) uit "Historische vraagstukken – Hedendaagse periode 1".
Website: www.vub.ac.be/SGES/scholliers.html

⁴ Op basis van een werkweek van 40 uur (wat in die tijd in realiteit veel meer was).

⁵ Idem 1

S.O.S.G. GORDINNE 301.

Dates	DÉTAIL	Recettes	Dépenses
<u>1924</u>			
1-2-24	Recu de M ^r Bastiné (Banque Nationale) X acompte sur buste de M ^r Van der Rest.	5000 00	
23-2-24	Recu de M ^r Goffin adm. deleg. de la C ^{ie} des chemins de fer du Congo. 1 ^{re} provision p ^r la plaquette	2500 00	
23-2	Commissariat Statuette Canapé. S. Philippe	360 00	75 00
22-3	Recu de M ^r Jozé p ^r fournit. de six plaquettes Libre Acad. bronze frais.	180 00	87 00
25-3	Recu de M ^r Goffin - Ad. del. de la C ^{ie} des Ch. du Congo. 2 ^{me} provision pour la plaquette 25 ^{me} anniversaire X frais - modèles, moulages, photos	2500 00	250 00
26-3	Recu p^r buste d'un prince et d'un prince	1900 00	
- 3	Recu de M ^r Joosens pour Statuette bronze "Bacchante" et un socle ovale bois frais - bronze et socle.	2000 00	800 00
		12180 00	1137 00

Dates	DÉTAIL	Recettes		Dépenses	
	<u>Reports</u>	12180	00	1137	00
7.4.24	Recu M ^r Henry - Fondat. Carnegie. Fourniture de médailles argent, vermeil, bronze Frais (Stock)	9590	60	9590	60
14.6.24	Recu de M ^r Bastiné (Banque N ^o) vins a compte sur buste de M ^r Van der Rest Frais - fonte moulage	5000	00	1456	50
				80	00
20.6.24	Recu de la Caisse d'Épargne du Luxembourg. pour modèles pièce de monnaie un chèque sur S.G. de Belg. 1 ^{re} provision. Frais	5000	00	200	00
21.6.24	Recu de M ^r Wolfers. Pour l'art. frais déboursés pour réfection plaque.	200	00	200	00
10.7.24	Recu de M ^r de Mélotte Solde plus un exempl. (150) argent Frais - 7 médailles argt	1400	00	300	00
18.9.24	Recu Caisse d'Épargne au Lux ^g pour monnaies de 1 et 2 fr un chèque sur S.G. de Belgique 2 ^{me} provision Frais frais	5000	00	369	40
1924	Recu de M ^r ? Familien pour frais déboursés. Cercle Frais modèles plâtres Médaille 75 ^{me} Anniv. Cercle Artistique et Littéraire	175	00	175	00
30.9	Médaille Van der Stappen Recu de M ^r Rau Frais plâtre	500	00	25	00
		39045	60	13533	50

EEN HAND VAN DE KUNSTENAAR NAAR AANLEIDING VAN EEN PENNING VAN LINDA VERKAAIK

Karel Soudijn

Lang geleden, in 1975, vond het 16e FIDEM-congres in Krakau plaats. Gay van der Meer schreef hierover een kort verslag in *De Geuzenpenning* 1976-1. Via de website van *De Beeldenaar* is haar artikel na te lezen (doorklikken naar Archief). Bij het verslag staan foto's afgedrukt van de congrespenning die aan alle deelnemers werd uitgereikt. Gay van der Meer schrijft over dit door Jerzy Nowakowski ontworpen kunstwerk: 'Hij heeft het ontstaan van een penning en de worsteling met het materiaal willen uitdrukken door een gestileerde weergave van een stuk klei, waarin de vingers van de kunstenaar afgedrukt staan.'

De sporen van vier vingers en een duim staan op de rand van deze penning tegenover elkaar. Nowakowski suggereert hiermee niet alleen zijn artistieke worsteling, maar hij lijkt ook aanschouwelijk onderwijs te geven, want hij laat zien dat penningen stevig vastgehouden mogen worden. Bovendien lijkt hij ons uit te nodigen om zijn plaats in te nemen. Wie de penning van Nowakowski beetpakt, kan eigenhandig de vingers van de kunstenaar vervangen.

Het effect van stevige vingerafdrukken op penningen is dubbelzinnig. De kunstenaar heeft zijn werk afgerond, maar het lijkt alsof hij nog bezig is. Hij heeft zijn eindproduct al de wereld in gestuurd, maar hij houdt het nog vast. Het artistieke proces (werk in uitvoering) en het eindresultaat lijken samen te vallen. Wij mogen de illusie koesteren dat we het handwerk kunnen overnemen, maar onze vingers vallen nooit precies samen met die van de kunstenaar.

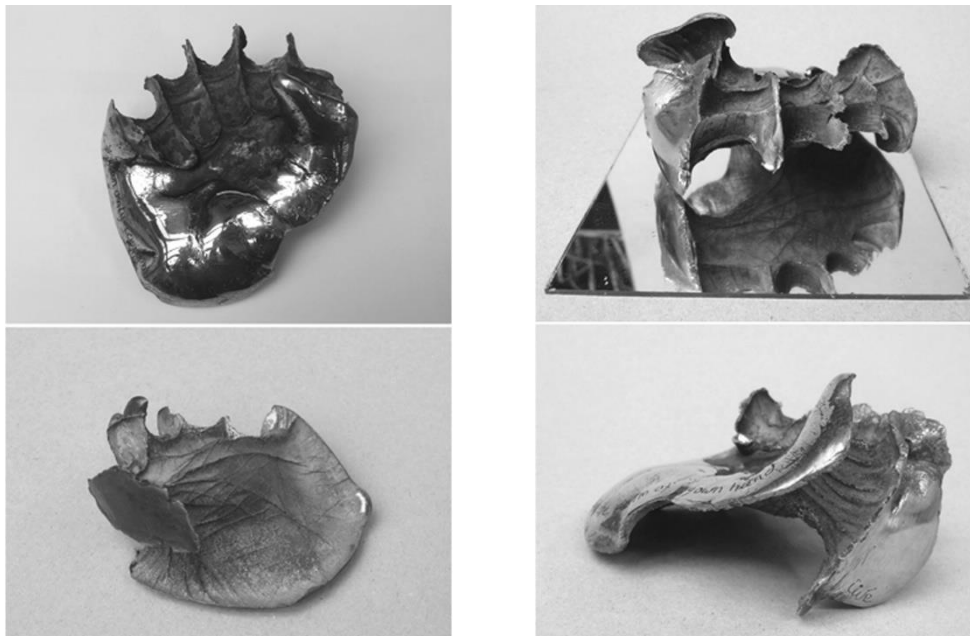

Linda Verkaaik

In 2015 ontwierp Linda Verkaaik een penning die letterlijk en figuurlijk 'van haar hand' is. Ze voerde deze penning uit in twee varianten, maar de essentie ervan komt op hetzelfde neer: een afdruk in brons van de binnenzijde van haar hand. De palm is volledig weergegeven. Wie de andere kant bekijkt, ziet een glad gepolijst vlak opbollen; aan de bovenste rand zijn afdrukken van vingers diep ingesneden. De gepolijste vorm bevat aan de onderkant een tekst: 'I only can control what is in te palm of my hand'. In maart 2016 zag ik exemplaren van deze penning op de kunstbeurs Art Breda, in de stand van Galerie Bianca Landgraaf uit Blaricum. De galeriehoudster was zo vriendelijk om de stolp waaronder de penningen lagen even op te tillen, zodat ik op afstand Linda Verkaaik een hand kon geven. Ik moest meteen denken aan de hierboven beschreven FIDEM-penning uit 1975 van Jerzy Nowakowski, maar ook vallen meteen de enorme verschillen op. Nowakowski laat zien dat een penning inderdaad kan worden vastgehouden. De vingers van Linda Verkaaik bieden echter geen steuntje aan iets dat een zelfstandig kunstwerk zou kunnen zijn. Integendeel: ze klauwen in een stuk brons. Het opbollende metaal lijkt verwrongen te worden in een stevige greep. Op mij maakt dit de indruk van een agressieve daad. Waarschijnlijk heeft Linda Verkaaik tijdens het ontwerpproces haar hand heel zorgvuldig en weloverwogen in een bol van klei gedrukt, maar het gegoten eindresultaat lijkt een emotionele aanval op de materie. De gegoten penning is 'af', maar de aanval gaat dóór. Alsof het brons straks helemaal zal verkrummen in de stevige greep van de kunstenaar. Zij is hier de baas.

In veel opzichten is de emotionele lading van deze penning groter dan bij Nowakowski. Dit komt ook door het contrast in de afwerking. De bolle kant van Verkaaiks penning is glanzend; de afdruk van haar hand op de keerzijde is mat van kleur. Dit geeft een intiem effect. De greep op het brons mag dan agressief lijken, de binnenkant van de hand suggereert intimiteit. Juist omdat Linda's hand gespiegeld is weergegeven, lijkt het bovendien alsof ze geen greep meer heeft op de materie. Haar hand ligt hier open en bloot, heel kwetsbaar. Daar kunnen we weer een mooie paradox in zien. Het gedeelte van de penning dat spiegelt door het polijsten, vertoont hooguit ons eigen beeld. Het matte deel van de penning 'weerspiegelt' veel duidelijker iets van de maakster.

De tekst op deze penning vergroot de dubbelzinnigheid. Vrij vertaald staat er: 'Ik alleen bepaal wat er in de palm van mijn hand komt.' Deze penning kan echter een andere eigenaar krijgen. Linda Verkaaik bepaalt dan niet meer zelf wat er met haar hand gebeurt. De veronderstelde beheersbaarheid kent grenzen. De tekst op de penning lijkt een nuchtere constatering, maar heeft toch ook iets van een bezwering. Zijn we echt de baas over datgene wat we in handen krijgen?

Deze penning valt te associëren met de magische betekenis die vanouds aan handpalmen is toegekend. Boeken over prehistorische kunst beginnen vaak met een verwijzing naar handafdrukken op de wanden van grotten. Kleine Duitse muntjes (*heller*) uit de middeleeuwen vertoonden de afbeelding van een hand als teken van vertrouwen. Eeuwenlang is gedacht dat iemands toekomst voorspeld zou kunnen worden door de lijnen en heuvels in de handpalm te onderzoeken. 'Chiromantie' staat voor waarzeggerij op basis van de bestudering van iemands handen. Er zijn zelfs geleerden geweest die geprobeerd hebben om er een wetenschap van te maken: chirologie, een vorm van karakteranalyse op basis van lijnen die door de handpalm lopen. Chirologen die Linda's penning onder ogen krijgen, menen dingen over haar te kunnen vertellen waar zij zelf geen greep op heeft.

Tot ieders geruststelling kan hier aan worden toegevoegd dat de chirologie tegenwoordig verbannen is naar het rariteitenkabinet van de wetenschap. Misschien heeft Linda Verkaaik groot gelijk: ze bepaalt zelf wat ze aanpakt. Blijft over: een intieme penning. Want hoeveel mensen uit uw omgeving geven u de kans om de binnenkant van hun hand te bestuderen? Gewoonlijk stellen alleen bedelaars en persoonlijke relaties ons hier toe in staat.

Linda Verkaaik vertelt er zelf over:

Leeg: wat te doen met een depressief hoofd en een gebroken knie.

Vanuit een doodgelopen spoor, probeerde ik toch te blijven werken.

Dan liggen er 2 machteloze handen voor je...daar ga je dan wat mee doen....

Vanuit het thema het aanraken, het voelen van de penning kwam ik op het gegeven om mijn hand te gieten. Een penning waar je je hand in kan leggen.

Na zo'n zestig gietingen, leverde dit twee zeer verschillende maar aanvullende zijden op: de nerfkant van mijn handpalm en de gesloten huid kant.

Deze gladde kant heb ik gepolijst, zodat ik mijn eigen gezicht erin gespiegeld kan zien: enkel de controle over mijzelf...en niets meer.

'I can only control what's in the palm of my own hand', is als tekst erin gegraveerd.

De zijkant heeft de vorm van een ruggenwervel, of ook te zien als een klokhuis....

Door het erin leggen van mijn hand, kwam direct een andere associatie boven: het werd een soort klem: een 'keurslijf' voor mijn hand.

TENTOONSTELLING

Het Museum voor Schone Kunsten te Gent bezit een prachtige verzameling kunstmedailles. Deze dateren uit de Belle Epoque, hoogtepunt van de medaillekunst, en zijn voornamelijk verworven tijdens de medaillesalons van de Wereldtentoonstellingen te Brussel in 1910 en te Gent in 1913. Ter gelegenheid van het Fidemcongres zal een selectie uit deze verzameling voor het eerst aan het publiek getoond worden vanaf dinsdag 6 september. Gezien de belangrijkheid van deze verzameling zal de tentoonstelling in het museum opgesteld blijven tot 15 december 2016.

ESPERANTA NUMISMATIKO

Albert Boon

Je moet een tekort herkennen.

En je durven te verdiepen

in een onderwerp

dat nieuw voor je is.

Arthur Fischer

Woord vooraf

Het jaar 1887 wordt in de geschiedschrijving van het Esperanto vermeld als een beslissende stap op de weg naar de voltooiing van de Toren van Babel. Geen mortel, geen stenen, maar een nieuwe taal moest de specie worden die de mensen opnieuw in de gelegenheid zou stellen om moeiteloos te communiceren en zo het monumentale bouwwerk af te werken dat hen in samenhangigheid de weg moest wijzen naar de sterren, naar de wieg van hun eigen bestaan.

Dat de mondiale taalverscheidenheid niet bijdraagt tot de communicatie tussen volkeren, culturen en individuen had ook een kleine jongen al begrepen, die opgroeide in een veeltalige stad als Bialistok, waar hij in 1859 geboren was. In het gymnasium zou hij de fundamenten leggen van een project dat aanvankelijk "Lingwe Uniwersala" genoemd werd maar uiteindelijk alom bekend zou worden via de schuilnaam van zijn initiator "Doktoro Esperanto".

Van bij de eerste kiem was dat internationale communicatiemiddel bedoeld als een hulptaal, een tweede taal voor alle mensen, naast, maar na de eigen moedertaal. Ook al was het belangrijkste doel om alle mensen te overtuigen om de taal te leren, toch zijn de meeste Esperanto-sprekers vandaag realistisch en pragmatisch genoeg om dat "alle" te interpreteren als "zo veel mogelijk", aangezien de taal aan niemand kan opgelegd of opgedrongen worden.

Het begon allemaal slechts 129 jaar geleden met een handjevol mensen in de directe omgeving van Ludwik Lejzer Zamenhof en een brochure in de invloedrijkste talen uit die tijd en vlugger dan verwacht alleen sterk afgeremd door twee wereldoorlogen- omspande de taal in geografisch opzicht het grootste deel van onze wereld. Belangrijk is het, om daarbij te weten, dat alle gebruikers er vrijwillig voor gekozen hebben, in tegenstelling tot de talrijke voorouders van vele volkeren, die door allerlei bezetters de taal van de veroveraars werd opgedrongen, meestal ten koste van hun moedertaal, hun cultuur en hun vrijheid.

In het Jaarboek 2015 van de Universala Esperanto-Asocio, met hoofdzetel in Rotterdam, worden niet minder dan 61 "Fakgrupoj" voorgesteld, van Atheïsten tot Bond Zonder Naam, die het Esperanto als werktal gebruiken. De enige die ook bewust verzamelaars aanspreekt is die van de filatelisten.

In de bijna 130 voorbije jaren is, zover wij weten, nooit een vakgroep "Numismatica" opgericht. Over verzamelaars van munten en penningen lees je hier en daar al eens iets, ten minste als ze bekend waren door hun rijke verzameling. Soms vind je in Esperanto-tijdschriften of in historische werken summiere verwijzingen naar een nieuwe medaille of de uitreiking ervan, maar steeds met mondjesmaat. Het zal u dan ook wel niet verbazen, dat bovenaan dit artikel een advies staat van een uitvinder en zakenman, die wel oog had voor het gat in de markt, voor datgene waar anderen over of naast keken. Zo werd het in 2012 een verzamelaar van Esperanto-penningen en betaalpenningen plots duidelijk, dat in de Esperanto-geschiedenis een blinde vlek was die om aandacht schreeuwde, een niche die al meer dan een eeuw diegenen wenkte die zouden willen zien.

Gesprekken met andere Esperanto sprekers wezen uit, dat zij nauwelijks iets afweten van de Esperantonumismatiek en daarom tot de conclusie zijn gekomen, dat als er dan hier of daar al eens een paar "muntjes" te vinden zouden zijn, dat het dan zeker niet zou gaan om kwalitatief en/of kwantitatief belangrijke artefacten.

Het werd dan ook de hoogste tijd om een dikke laag stof te vegen van een hulpwetenschap die in alle andere culturen de geschiedschrijving in belangrijke mate heeft verrijkt en dat nog steeds doet. Eind 2012 werd dan – en zeer vermoedelijk voor het eerst – een vakgroep opgericht die de 40ste plaats kreeg toegewezen in de lijst van het UEA-Jaarboek. Ze kreeg de naam "Esperanto-Numismatika Asocio" (ENA). Haar driemaandelijks tijdschrift "Esperanta Numismatiko" zou voor het eerst verschijnen in januari 2013.

De allereerste brochure "Unua Libro" Verscheen in 1887 in het Russisch.

El "Germana Esperantisto" n° 9/10A, paĝo 151, Jarkolekto 1913

* **Esperantaj moneroj arĝentaj** en valoro de 1 kaj 2 Sm., faritaj okaze de la Naŭa Kongreso en Bern de *Holy Frères*, gravuristoj kaj medalistoj en St. Jmier (Svislando). — Haveblaj ĉe Ader & Borel G. m. b. H., Esperanto-Verlag, Dresden-A. 1.

Jen la plej lasta novaĵo en Esperantujo, akceptita de la Bernaj kongresanoj kun granda ĝojo. La moneroj estas vere artece faritaj kaj similas entute al naciaj moneroj. Ili distingigas de tiuj ĉi ĉefe nur per tio, ke — ili ne havas realan valoron kiel pagiloj; sed tiom pli grandan idealan valoron ili havas por ni esperantistoj. — Ambaŭ moneroj montras la saman stampon, nur iliaj grandeco kaj cifero de l' valoro estas malsamaj. Sur la antaŭa flanko troviĝas bonege farita reliefa portreto de nia Majstro, ĉirkaŭata de la surskribo „Dro L. L. Zamenhof, aŭtoro de Esperanto“. La dorsa flanko montras blazonon kun kvinpinta stelo, maldekstre kaj dekstre de ĝi staras „1 (2) Sm“, supre kaj malsupre „Jubileo de Esperanto 1887—1912“. Kiu ankoraŭ ne posedas unu el tiuj ĉi metaligitaj unuoj de nia internacia monvaluto, nepre havigu ĝin al si kiel memorajon al la unua jubileo de Esperanto kaj al la komenco de nova epoko de nia movado.

Multaj germanaj gazetoj jam favore raportis pri la spesmilaraj moneroj. Bedaŭrinde en tiuj ĉi sciigoj troviĝas grava eraro: oni diras, ke la esperantistoj klopodas pri la efektiva enkonduko de tiuj moneroj kiel internaciajn pagilojn en ĉiujn kulturŝtatojn. Tio estas kompreneble ne celata; tute sufiĉas, se nia spesmila sistemo iam servos nur kiel internacia kalkulvaluto. *Ika.*

The New York Times

Published August 25, 1913

Copyright © The New York Times

Bijzonder aan die vereniging is, dat zowel het eenmalige, levenslange lidmaatschap (op elk ogenblik opzegbaar zonder kosten) als de te ontvangen tijdschriften voor eens en voor altijd **gratis** zijn. Dan moet het tijdschrift uiteraard via het Internet verstuurd worden en op geen enkele andere wijze. Geen bestuur, geen penningmeester, geen financiële en andere tijdrovende documenten, geen vergaderingen, geen disputen over geld enz. Wel een email adres dat een vlotte communicatie over opmerkingen, ideeën, bezwaren, opgestoken duimen en zoveel meer mogelijk moet maken.

Het email adres is eigenlijk de toegangspoort naar ENA, vanwaar alle info naar alle leden wordt verstuurd, het gemeenschappelijke knooppunt waar alle individuele berichten en mededelingen van leden samenkomen en daarna opnieuw naar alle leden verzonden worden via de rubriek "**retpoŝto**", waardoor als vanzelf een netwerk ontstaat, dat effectief gebruik maakt van de moderne communicatiemiddelen.

Alle leden worden beschouwd als potentiële redactieleden, die bijdragen van allerlei aard kunnen doorsturen, maar zonder enige verplichting. Alle leden worden betrokken bij de werking en daartoe gestimuleerd en beschikken in gelijke mate over de kracht van hun stem en inbreng.

Vandaag (na twee jaargangen!) krijgen reeds 46 individuele leden in 16 landen en 15 verenigingen, musea en bibliotheken in 12 landen het tijdschrift toegestuurd. De groei van het aantal leden ziet er als volgt uit:

2012: 2
2013: +18
2014: +10
2015: +13
2016: (voorlopig) +3

Alle geïnteresseerde lezers van dit blad kunnen *vrijblijvend* een proefnummer van het ENA- tijdschrift vragen bij bert.boon@skynet.be. Het begrijpen van esperantoteksten stelt geen onoverkomelijke problemen voor de meeste lezers, aangezien de terminologie gebaseerd is op internationale begrippen. Wie besluit om *kosteloos* lid te worden krijgt via email alle reeds verschenen nummers en alle nieuwe nummers *kosteloos* toegestuurd! Lidmaatschap hoeft nooit vernieuwd te worden.

Doelstellingen van ENA

- *ENA wil de internationale (Esperanto-)numismatiek bekender maken in kringen van esperantosprekers en het Esperanto bekender maken in kringen van numismaten en zo haar plaats opeisen in de internationale numismatiek.
- *ENA staat ter beschikking van verzamelaars, maar wil in de eerste plaats een numismatische vereniging zijn, die focust op de Esperanto-numismatiek, maar daarnaast open staat voor en gebruik maakt van bijdragen en resultaten uit de algemene numismatiek en van haar wetenschappelijke methoden.
- *ENA wil zoveel mogelijk penningen en andere numismatische artefacten en documenten inventariseren en catalogeren met als einddoel een "Katalogo de Esperanto-numismatikaĵoj" met chronologische bijlagen.
- *ENA wil zoveel mogelijk numismatische termen in het Esperanto verzamelen en definiëren met het oog op de uitgave van een "Esperanto- Numismatika Terminaro" met latere bijlagen of herdrukken.

Organisatie van het tijdschrift "Esperanta Numismatiko"

Sommige rubrieken komen in elk nummer terug, andere niet. Vaste rubrieken:

DE NI POR...NI (Van ons voor... ons): woord vooraf van de eindredacteur.

MONEROJ & MEDALOJ (Munten en medailles): afbeeldingen, beschrijving van, toelichting bij numismatische artefacten in verband met de taal en cultuur van het Esperanto.

RETPOŝTO (Emailpost) reacties en mededelingen van de leden met antwoord of dankwoord van de redactie. Uitwisseling van ideeën en standpunten.

Occasionele rubrieken

TERMINARO (terminologie): alfabetische lijst van termen en hun verklaring (zo mogelijk met afbeelding).

MEDALISTOJ: biografie van medailisten die Esperanto-medailles ontworpen hebben. NUMISMATIKAJ

ASPEKTOJ: wetenswaardigheden over de numismatiek zelf

SPIKUMAĴOJ & SUPLEMENTOJ: aanvullende of corrigerende info over items of thema's die reeds eerder aan bod gekomen zijn.

HISTORIAJ ASPEKTOJ: geschiedkundige aspecten in verband met de Esperanto-numismatiek

ANONCOJ & EVENTOJ: aankondigingen van activiteiten in verband met Esperanto-numismatiek, zoals tentoonstellingen, congressen, lezingen e.d.

EL LA GAZETARO: artikels uit kranten e.d. van vroeger en nu

Aan deze lijst zullen in de toekomst nog rubrieken toegevoegd worden over aspecten die nog niet aan bod konden komen.

Bert Boon, Initiator van ENA, eindredacteur van "Esperanta Numismatiko"

bert.boon@skynet.be

Voorbeeld van een beschrijving uit de rubriek "MONEROJ & MEDALOJ"

UMEA-JUBILEA MEDALO: 1908-2008

Lando: Pollando
Metalo: latuno
Diametro: 60 mm
Jaro: 2008

Kvanto: nekonata
Pezo: 75 gr
Medalisto: nekonata
Diko: 3 mm

Averso:

Centre: bildo de Krakovo. Sub ĝi 16-a IMEK (=Internacia Medicinista Esperanto- Konferenco)
Randa skribo: 13-18.07.2008 okaze de la 100 jariĝo de UMEA

Reverso:

Centre: bildo de stelo. En ĝi la litero E. Sub ĝi globo kun stiligita "serpento".! Teksto: UMEA
1908-2008

Ĉirkaŭa teksto:

*

100 JAROJ DE UMEA

*

JUBILEO

Rimarko:

Emisiita en Krakovo dum la 16-a Internacia Medicinista Esperanto-Kongreso, 13-18.07.2008, okaze de la 100 jariĝo de UMEA

Het grootste deel van de in jaargang 1 en 2 besproken medailles.

DE MEDAILLE TENTOONSTELLING TER GELEGENHEID VAN HET 34STE FIDEM CONGRES TE GENT.

Gabriël Stautemas

Met gemengde gevoelens heb ik de tentoonstellingsruimte verlaten.

Niet wat betreft de locatie. Integendeel, eindelijk eens een ruime zaal zonder onderverdelingen en met onbelemmerde instroom van daglicht. Wat me toeliet, de tentoongestelde medailles in alle details te bewonderen! Ook niet over de manier van het tentoonstellen van de stukken: zeer zorgvuldig gepresenteerd in voldoende vitrines zodat overaanbod in iedere kas vermeden werd.

Maar ik had de indruk drie door elkaar gemengde, wel is waar evenwaardige, tentoonstellingen bezocht te hebben: één over medailles, één met klein sculpturen en één waarin vooral mini-assemblage kunst werd getoond. En dit irriteerde me: waren dit allemaal 'kunstmedailles'? Of was de, tot nu toe door mij gebruikte terminologie en daaraan verbonden definitie, achterhaald?

Na enkele dagen over dit irritant gevoel nagedacht te hebben, vroeg ik me af: wat is in essentie de gemeenschappelijke noemer van al het tentoongestelde? Strikt genomen waren al die objecten de teken-dragers waarlangs de communicatie tussen de kunstenaar en de verzamelaar verloopt (zowel rationeel als emotioneel). In hun materialisatie waren ze allemaal gemaakt op handformaat uit duurzaam materiaal en reproduceerbaar. Inhoudelijk verwijst het teken enerzijds naar de boodschap die de kunstenaar wil delen en roept anderzijds bij de verzamelaar die associaties op om die boodschap te kunnen interpreteren. Voor de praktische uitvoering kiest de kunstenaar die techniek welke hij het best beheerst en waarmee hij hoopt maximaal opgemerkt te worden.

Is dit de evolutie van de term 'kunstmedaille' die de tentoonstelling wil illustreren?

272

Het is een traditie geworden om uit het tentoongestelde drie objecten te selecteren waarmee je direct voeling kreeg. Dit maal is het zeer moeilijk me, wegens het uitzonderlijk rijke aanbod, tot drie te beperken. Goed beseffend dat ik zeer subjectief kies en daardoor best evenwaardige objecten niet selecteer, stel ik volgende lijst op:

- CA 26: *Little Dream* door Julia Trops
- F 12: *Wheels of love* door Raimo Jaatinen
- FR 3: *Sucre Salé* door Bernard Gaillard
- GB 11: *Memories of Time Post* door Ron Dutton
- PI 24&25: *The Way* door Ewa Olszewska-Borys
- SI 24: *Made in...* door Marian Polonsky
- US 24&25: *Save the Planet Plants 1-2* door Keiko Kubota-Miura

NIEUWE CATALOGI – NIEUWE ONMISBARE LECTUUR VOOR UW BIBLIOTHEEK

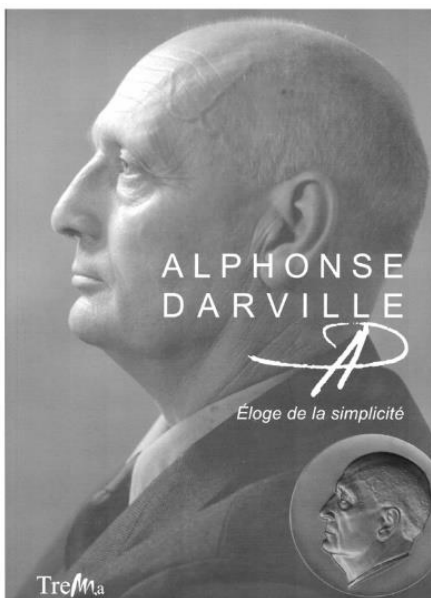
Wie verzamelaar is, het doet er niet toe welke objecten bijeengebracht worden, zal behoefte hebben inzicht te krijgen ten aanzien van het onderwerp van zijn verzameling.

Dat impliceert gewoonlijk, dat er als begeleiding van de collectie een tweede collectie ontstaat, die dan voornamelijk gevormd wordt door boeken, tijdschriften, catalogi en allerhande artikelen die over het verzamelobject zijn gepubliceerd.

Veel serieuze verzamelaars van munten en penningen zullen dan ook een numismatische bibliotheek bezitten van meer of mindere omvang.

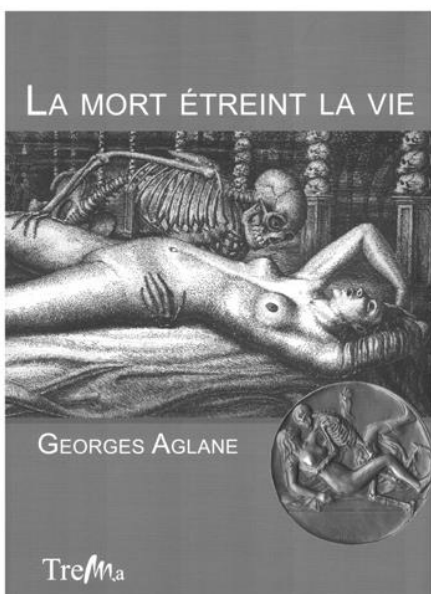
Uit:

W.K. de Bruijn, *Ex libris Numismaticis*, Leiden, 1986, uitgave van het Koninklijke Penningkabinet in samenwerking met "De Beeldenaar".

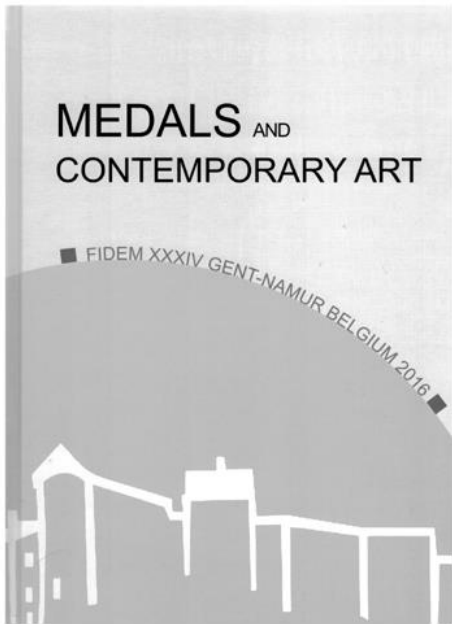

Aurore Carlier avec les contributions de Xavier Canonne et Luc Hiernaux, **Alphonse Darville. Éloge de la simplicité**, Collection *Monographies* du TreMa (Musée provincial des Arts anciens du Namurois – Trésor d'Oignies) – Société Archéologique de Namur – Vottem, 2016, 128 pagina's/pages, alle afbeeldingen in kleur/tous les photos en couleur, luxe-uitgave/édition luxe, 25€ + verzendkosten/frais de port.

273

Firmin De Smet, Didier Vanoverbeek & Luc Vandamme, **La mort étirent la vie. Georges Aglane**, Collection *Monographies* du TreMa (Musée provincial des Arts anciens du Namurois – Trésor d'Oignies) – Société Archéologique de Namur – Vottem, 2016, 136 pagina's/pages, alle afbeeldingen in kleur/tous les photos en couleur, luxe-uitgave/édition luxe, 25€ + verzendkosten/frais de port.

Bob Autrique, Étienne Brouillard, Aurore Carlier, Anthony Demey, Alain Fossion, Paul Huybrechts, Fiona Lebecque, Marie-France Rousseau, Fanny Van Orshoven et Museum TreM.a staff et Société archéologique de Namur, **Medals and Contemporary Art – Fidem XXXIV Gent-Namur Belgium 2016**, Société Archéologique de Namur – Vottem, 2016, 416 pagina's/pages, alle afbeeldingen in kleur/tous les photos en couleur, luxe-uitgave/édition luxe, 45€ + verzendkosten/frais de port (opgelet/attention 2,5 kilo).

Commandes/Bestellingen:

Société archéologique de Namur – Jardin du Cloître 35 – Rue de Fer – 5000 Namur

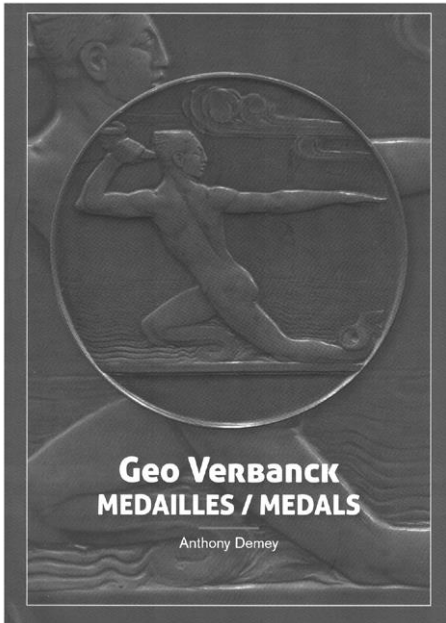
Tél. +32 (0) 81840200 – Corriel: info@lasan.be

André Poels, Didier Vanoverbeek & Luc Vandamme, **Encyclopedie van de Medailles van de Brusselse Munt 1947 – 1960, Deel I**, Herent, 2016, 208 pagina's, alle medailles afgebeeld, 99 fiches geleverd in een map, volledige beschrijvingen met slagaantallen.

André Poels, Didier Vanoverbeek & Luc Vandamme, **Encyclopedie van de Medailles van de Brusselse Munt 1961 – 1967, Deel II**, Herent, 2016, 175 pagina's, alle medailles afgebeeld, 106 fiches geleverd in een map, volledige beschrijvingen met slagaantallen.

De eerste twee delen samen voor 74€, leden van de Promotie van de Medaille betalen geen verzendingskosten (8€). Bankrekening: BE30 7512 0356 1311 (AXABBE22) van de vzw Limburgse Commissie voor Numismatiek.

Anthony Demey, Geo Verbanck (1881-1961), Medailles/Medals, Stichting Geo Verbanck, 2016, 192 pagina's, alle medailles afgebeeld. Prijs: 18€. Te storten op de bankrekening van de Stichting Geo Verbanck – BE92 0015 2440 5823 (GEBABEBB).

De Gentse beeldhouwer Geo Verbanck maakt in 1910 zijn eerste kunstmedaille. In een tijdspanne van 50 jaar ontwerpt hij er nog meer dan 35, waaronder echte pareltjes in art decostijl. Hij is ook de auteur van Gents noodgeld tijdens de Eerste Wereldoorlog en in 1937 wordt hem gevraagd ontwerpen in te sturen voor een reeks Belgische munten. Over welke kunstmedailles gaat het? Wat is de context van die kleine kunstwerken, die een halve eeuw omspannen? Daarop wordt in dit boek een antwoord gegeven.

... IN HET TEKEN VAN HET NIEUWE MUNTMEESTERTEKEN!

De medailles van Herzele

Sinds april van dit jaar is Ingrid Van Herzele de nieuwe Muntmeester van de Koninklijke Munt. Het is de eerste keer trouwens dat een vrouw dit ambt bekleedt. Traditiegetrouw mag een nieuwe muntmeester een eigen muntteken kiezen. En omdat haar 'roots' in Herzele liggen en zij ook de naam draagt van die gemeente, heeft Ingrid dus logischwijze gekozen voor het wapen van Herzele. What's in a name?

Herzele is een landelijke woongemeente (17.588 inwoners, telling 29 juli 2016) in Oost-Vlaanderen, gelegen in het overgangsgedraai tussen de Dendervallei en de Zwalvestreek. Prachtige feits- en wandelroutes brengen Herzeleliefers, bezoekers en toeristen langs de mooiste plaatsen in de acht deelgemeenten.

Centraal in Herzele staat de ruïne van de middeleeuwse waterburch. Graaf van Vlaanderen Boudewijn IV liet de stenen burch bouwen in de 11de eeuw als tweede verdedigingslijn tegen de Duitse keizers. In 1579 werd deze door de Spaanse kanonnen in puin geschoten en onheraanbaar gemaakt. De burch was jarenlang de woonplaats van de heren van Herzele. De enige, nog restopstaande toren, in 1972 gerestaureerd, vormt vaak het decor van foto's voor trouwen, opnames en toetstische uitstapen. Een ander groen beeld uit deze gemeente is de planting op de Gooien. Het ingesloten de gemeenten op de Orde van de Platani, een vervulde vermelding van mensen met een zekere voorbeeldfunctie.

Ontdek de... muntmeestertekenmedaille!

Het wapen van Herzele zal echter niet alleen onze volgende euro-munten sieren. Om deze bijzondere numismatische gebeurtenis extra te beklemtonen, besloot de Koninklijke Munt - in samenwerking met de gemeente Herzele - een bijzondere herdenkingsmedaille te slaan die volledig in het teken staat van Herzele en het nieuwe muntmeesterteken. Op de ene zijde zien we de burchruïne uit 1579 en een platani, op de andere zijde het wapenschild als muntmeesterteken. Deze fraaie medaille werd geslagen in zilver en similor. Ze vormt niet alleen voor de geboren en getogen Herzelelar een absolute must maar ook een prachtig buitenkansje voor elke verzamelaar.

KENMERKEN	ZILVER	SIMILOR
Diameter	37 mm	37 mm
Gewicht	22,85 gr	22 gr
Gehalte	Ag 925/1000	CuZn
Kwaliteit	Proof	Prooflike
Ontwerp	Luc Luyckx	
Verpakking	Houten luxe doosje	
Uitgifteprijs	€ 40*	€ 20

MAAK UW WOI-SERIE COMPLEET MET DEZE LAATSTE MEDAILLE

12. DE WEDEROPBOUW VAN IEPER

1. De inval
2. De onderwaterzetting van Albert I & Elisabeth
3. Exodus / Vluchten naar Nederland
4. Dierenleed
5. Herdenking van de burgerslachtoffers
6. De Belgische Azen
7. Het dagelijks leven
8. De Menenpoort
9. De Trein Compiegne
10. De Wederopbouw van Ieper

De laatste penning uit deze reeks is gewijd aan de wederopbouw. Na meer dan vier jaar oorlog was België en dan vooral de frontstreek inderdaad verwoest en stond het land voor de moeilijke taak van de wederopbouw.

De eens zo groene en bosrijke Westhoek was veranderd in een troosteloze steppe met granaatputten, mijnkraters, oorlogsschroot, loopgraven, bunkers, enz. Bovendien waren hele dorpen zoals Zinnekeke en Pajotten dorpje in steden zoals Ieper volledig vernietigd. Het saneren en nivelleren van de verwoeste terreinen en het wederopbouwen van steden en dorpen zou nog meer dan tien jaar duren. Een stad als Ieper bereikte pas in 1930 haar vooroorlogse inwoneraantal.

De schaal van vernietiging maakte van de wederopbouw een zeer ingewikkelde zaak, vooral omdat er gekozen werd om de oorspronkelijke bouwstijlen te behouden. Daardoor heeft de binnenstad van Ieper haar middeleeuwse karakter weten te behouden ondanks het feit dat geen enkel gebouw er meer dan honderd jaar oud is. De penning toont dan ook de heropgebouwde gotische lakenhal met befort naast een beeld van het verwoeste gebouw.

EEN MEDAILLE DIE ONTBREEKT?

Hierboven vindt u een overzicht van alle 12 penningen. Indien één of meerdere stukken in uw verzameling ontbreken, kunt u deze alsnog bestellen aan de uitgifteprijs. En als u nog geen GRATIS opbergbox ontvingt dan kunt u dit vermelden op de bestelling.

TECHNISCHE KENMERKEN

- Zilver (Ag 925) • Diameter: 37 mm • Gewicht: 22,85 g
- Bepaalde oplage • Prijs: € 35,-* per penning

MEAT/ATC is een uitgave van de Koninklijke Munt van België, Postenstraat 32, 1000 Brussel • Tel: 02/21.07.11 - Fax: 02/21.07.71 • www.euromint.eu
*V.v. Ingrid Van Herzele - Pachecolaan 32, 1000 Brussel - Postaal verhoeden onder schriftelijke toestemming van de verantwoordelijke uitgever.
*Prijs van de vernietigde goud- en zilvermunten onder voorbehoud van keuringsaanwijzingen op de website van de Koninklijke Munt.

Te bestellen bij de Koninklijke Munt van België, Pachecolaan 32, 1000 Brussel – Tel/Fax. 02/2210771. – www.euromint.eu

Muntmeestertekenmedaille: similor: 20€ - zilver: 40€

Serie Wereldoorlog I bestaande uit: De inval / De onderwaterzetting / Albert I & Elisabeth / Exodus / Vluchten naar Nederland / Burgerslachtoffers / Belgische Azen / Dagelijks leven / Dierenleed / Menenpoort / Trein Compiegne / Wederopbouw Ieper: 35€ per zilveren penning (Ag325) 37 mm, 22,85 g. met gratis opbergbox.

MEDAILLEKUNST IN ENGLAND

Arnold Nieuwendam

BAMS Conference in Oxford

St. Cross College in Oxford

276

Van 24 tot 26 juni 2016 werd in Oxford de BAMS (British Art Medal Society) Conference gehouden in het St. Cross College. Deelnemers die vroeger die dag aanwezig waren, konden al op vrijdagmiddag de 24ste een rondleiding volgen in de *Weston Library of the Bodleian*, een van de oudste en grootste bibliotheken van de wereld. Later op de dag konden de medailleurs hun werk voor bezichtiging en verkoop neerleggen in de *The Ian Skipper Room* van het St. Cross College. Vrijdagavond gingen de aanwezigen naar het huis van de Master of St. Cross College, waar Camilla Toulmin een fantastisch diner had klaargezet. Maar er gebeurde meer dan rondleidingen en lekker eten. Er zijn namelijk grote verschillen met Nederlandse VPK (Vereniging voor Penningkunst) en de Belgische PVDM (Promotie van de Medaille), want er wordt veel op medaillegebied georganiseerd zoals u hieronder lezen kunt.

Lezingen

Zaterdagochtend de 25ste juni begonnen de lezingen onder leiding van Marcy Leavitt Bourne, die iedere spreker aankondigde. Het thema van dit jaar was *Prijzmedailles*. De eerste spreker, Mark Jones, Master of St. Cross College, begon met de lezing *'All must have prizes': improvement, emulation and reward 1750-1850*. Daarna volgde Philip Attwood met *Science and art. Prize medals by Frank Bowcher*. Attwood is niet alleen president van de BAMS, maar ook conservator in het British Museum. Na een korte pauze kwam de conservator uit het Ashmolean Museum Shailendra Bhandare met *Patronage and Philanthropy*. Voor de lunch sprak als laatste Melanie Vandenbrouck, conservator van de Royal Museums Greenwich over *'Whatever shines should be observed': astronomical prize medals*.

Na het inwendige versterkt te hebben startte de middagessie onder leiding van Kevin Clancy, directeur van de Royal Mint Museum. Iedere numismaat kent Frances en Howard Simmons van de Simmons Gallery. Frances kan humoristisch en gedegen spreken over haar onderwerp, dat heette: *Recognising merit, inspiring effort - elements of prize medal design*. Als hekkensluiter kwamen de medailleur Nicola Moss en haar man Simon Beeson, hoofddocent in de architectuur aan de Universiteit van Bournemouth. Samen presenteerden zij de lezing *RIBA Research Medal: an artist and architect collaboration*. Al met al bijzonder goed volgbare lezingen, mede doordat de sprekers lid van de BAMS zijn en weten wat de andere leden verwachten.

Vitrine All Must Have Prizes, Ashmolean Museum in Oxford

medailleverzamelaar.

Eind van de middag toog iedereen naar het Ashmolean Museum voor een hapje en een drankje en de bezichtiging van de presentatie *All Must Have Prizes*. Een korte inleiding werd gegeven door prof. Christopher Howgego Keeper, Heberden Coin Room en Mark Jones, Master of St. Cross College. Iedereen die wel eens het Ashmolean Museum bezocht heeft, is verwonderd over de schitterende zaal vol met numismatiek uit de hele wereld. Er staan daar een twintigtal themavitrines vanaf de eerste electrummunten tot hedendaags geld. Het is beslist een aanrader voor iedere munt- en

Afdeling numismatiek Ashmolean Museum in Oxford

Het officiële zaterdagdiner, gehouden in de College Hall van St. Cross, is een hoogtepunt voor de prijswinnaars, want dan worden zij voorgesteld en geëerd, zoals u hieronder kunt lezen, maar eerst iets over The Bams Student Project.

The Bams Student Project en de winnaars

Het Bams Student Project begon heel bescheiden in 1993, maar inmiddels, anno 2016, doen maar liefst 14 instituten en kunstinstellingen mee, onder andere kunstacademies en edelsmidopleidingen.

Het succes is hoofdzakelijk te danken aan de tomeloze inzet van de directeur van dit project; Marcy Leavitt Bourne die jaarlijks het project organiseert, met medewerking van de British Art Medal Society.

Marcy Leavitt Bourne ziet u linksboven op de foto en Stephanie Holt in het midden

Dit jaar was het de 23ste keer dat op verscheidene academies voorrondes waren en na een strenge selectie worden er prijswinnaars gekozen. Daarnaast waren er drie gastacademies uit Frankrijk bij. Er werden 133 medailles ingestuurd, plus het werk van de leraren en gasten. De deelnemende academies waren dit jaar: Bath Spa University, Birmingham City University, Birmingham Institute of Art & Design, School of Jewellery, Cardiff Metropolitan University: School of Art & Design, Carmarthen School of Art (Wales), Central Saint Martins, Duncan of Jordanstone College of Art & Design, University Of Dundee, Edinburgh College of Art, University of Edinburgh, Department of Jewellery and Silversmithing, Falmouth University, City of Glasgow College, Glasgow Kelvin College, University for the Creative Art, Rochester, Royal College of Art, Truro & Penwith College en Wolverhampton University School of Art. Dit lijstje zet ik er expres bij, want u kunt zich met deze namenlijst voorstellen dat het project zich zowel in Engeland, Wales als in Schotland afspeelt, terwijl intussen in Nederland praktisch alles helaas wegbezuinigd is. Daarbij komt er dan een kleine catalogus uit waarin elke deelnemer een kort verhaal vertelt over zijn of haar creatie (afbeelding 5).

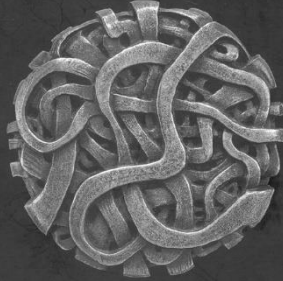

Promotie van de Medaille

Vier prijswinnaars onderdeel van hun prijs. Zij diner op zaterdag. Het zijn Michelle Barlow en Zoë Pearce. spreken over hun werk, dat zij deze wijze verrijken de beeldhouwers, doen er veel ontwerpers, waaruit diverse penningen blijven maken. Dat medaillekunst te laten Opvallende onderwerpen van de natuur en de mens.

De eerste prijs 2016 haar op afbeelding vier in het met haar ontwerp *Weight of* hersenspinsels lijken, ook daarover: 'Het gaat over onze over het verstand, verwarring, blijdschap, haat, pijn, liefde, schoonheid, zorgen, controle, vrijheid, rust, onrust, begin, einde, donker en licht.' Dat zijn veel woorden die door de lijnen verbeeld worden op deze abstracte medaille.

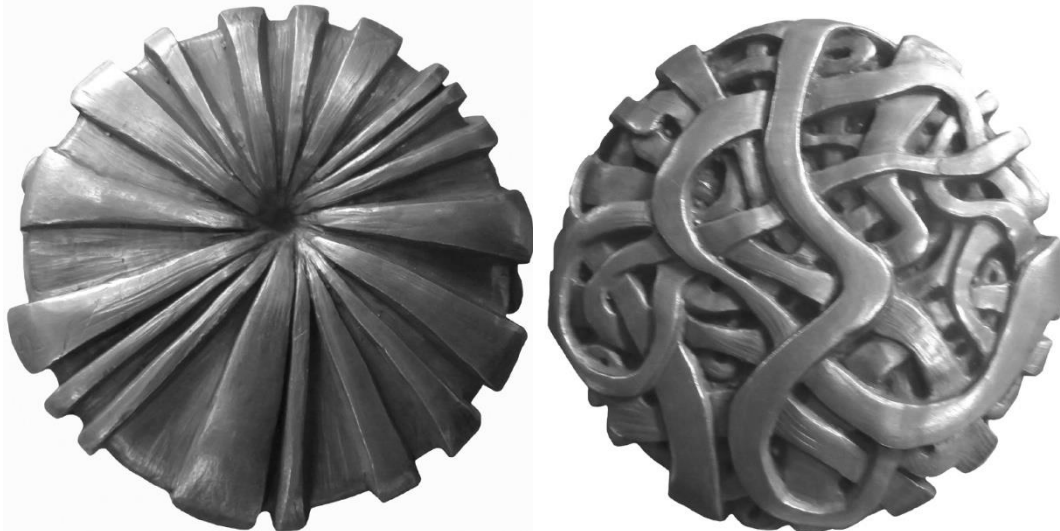
CONTEMPORARY ART MEDALS THE BAMS STUDENT MEDAL PROJECT XXIII / 2016

Promotion de la Médaille

mochten aanwezig zijn als stelden zich voor tijdens het Stephanie Holt, Nicola Kerslake, Het is belangrijk dat zij elkaar ter plekke aan elkaar tonen. Op jongeren zich. Naast opvallend edelsmeden mee en talenten voortkomen, die later laatste is belangrijk om de doorgroeien en bloeien. de jonge mensen zijn het milieu,

ging naar Stephanie Holt. U ziet midden zitten. Zij won de prijs *the World*. Grillige lijnen die op gezien haar tekst. Zelf zegt zij *wereld, die vol is van hetzelfde, helderheid, hoop, angst,*

Weight of the World, 76 mm, brons, 2015. Stephanie Holt

Medaillemarkt

Een belangrijk, maar vrijblijvend onderdeel van de BAMS Conference is de medaillemarkt. Gedurende het weekend worden medailleurs in de gelegenheid gesteld hun werk te tonen en te verkopen in een aparte ruimte, in het St. Cross College was het in The Ian Skipper Room. Er zijn altijd wel een tiental die meedoen, waardoor je nieuw werk ziet en ook de BAMS legt haar collectie neer. Twee kunstenaars vertellen wat over hun werk. Hoewel de toespraakjes maar kort duren is het verhelderend artiesten over hun creaties te horen spreken. De eerste die aan het woord kwam was Sandeha Lynch. Hij ging in op het ontstaan van zijn creatie, waarvan verschillende versies bestaan; op de foto ziet u: *Topless Bottom II* (afbeeldingen 8, 8a en 8b). Het stelt een romp van een half ontklede vrouw voor, zonder hoofd en voeten, die geboetseerd is met een behoorlijk reliëf. Ook de rugzijde is overduidelijk.

Sandeha Lynch aan het woord

Topless Bottom II, 68 mm brons, 2015. Sandeha Lynch

De tweede die over haar werk sprak was Jo Naden. Het ging over een serie van vijf penningen met de collectieve titel *Een jaar en een dag*. De reeks ontwerpen is geïnspireerd op het gedicht *Sir Gawain and the Green Knight*, vertaald door Simon Armitage. Het verhaal gaat over King Arthur en de groene ridder Gawain, slechts gewapend met een bijl. Het was volgens de kunstenaar niet de bedoeling het verhaal realistisch weer te geven met illustraties op de beeldenaar, maar door abstracte vormen. De afgebeelde medaille heet *The Green Chapel*. Een episode uit het verhaal van de groene ridder die de groene kapel bezoekt met vergaande gevolgen, zo lees ik in de toelichting.

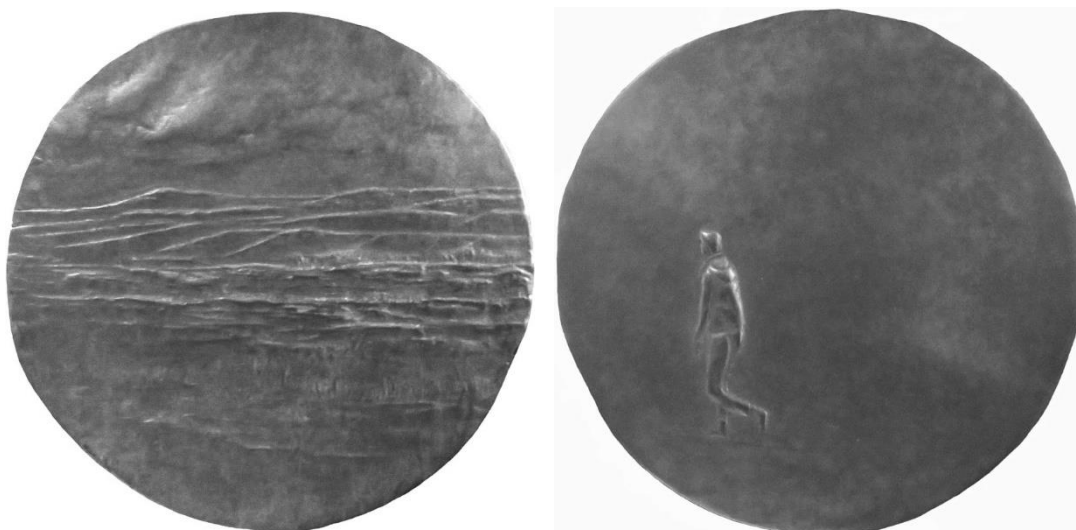

Jo Naden verteld over haar werk in de The Ian Skipper Room, waar ook de medaillemarkt en voordrachten plaatsvonden

The Green Chapel, 100 x 33 mm, brons, 2011. Jo Naden

En ieder jaar ben ik verrast door al het nieuws wat ik daar zie en hoor. Er liggen daar tientallen nieuwe creaties van jonge en meer ervaren ontwerpers. Bijzonder te zien was de prijsmedaille van Zoë Pearce, met de titel *It is July in the Moorlands*. Op de ene zijde staat een stil landschap met perspectivische lijnen en op de andere kant een klein figuurtje in een suggestieve grootse natuur, *The Moorlands*. Opvallend is het prachtige patine dat deze medaille heeft.

It is July in the Moorlands, 75 mm, brons, 2015. Zoë Pearce

Workshop

Op zondagochtend (26 juni) wordt ieder jaar traditioneel het Bams-weekend afgesloten met een workshop. Het is een van de leukste onderdelen van de conference. Iedereen die aanwezig is doet daadwerkelijk mee, van kunstenaar, bezoeker tot museumdirecteur en wil de opdracht, een medaille te maken, af hebben in drie uur tijd. Het onderwerp was dit jaar *Project ruimte* en de workshop werd geleid door Maureen O'Kane met haar man Carlos Pinatti (afbeelding 13). Het werd gehouden in een nieuwe academie: The Ruskin School of Art Building in Oxford. Er lagen plakjes klei klaar waar je iets kon indrukken. Frances en Howard Simmons creëerden samen een model. Frances koos voor iets romantisch en Howard beeldde de numismatiek uit (afbeelding 14 en 14a). Op de foto ziet u het kleimodel met een kartonnen ring, waarin het gips wordt gegoten. Na een halfuur is het gips hard en wordt de kartonnen ring verwijderd en de klei van het gips getrokken. Op deze wijze ontstaat een eenzijdige medaille in gips, een leuke herinnering aan een geslaagd weekend.

Iedereen aan het werk

Maureen O'Kane en Carlos Pinatti

Workshop medaille van klei, 2016. Frances en Howard Simmons

Na de lunch in het St. Cross College togen de leden en gasten weer naar huis met een zelfgemaakt aandenken in hun bagage.

Foto's: A. Nieuwendam. *The Green Chapel*, Jo Naden. Meer informatie over penningkunst op <http://penningkunst.startpagina.nl> Daar vindt u ook de BAMS site <http://www.bams.org.uk/>

Numismatica Herentals EGMP

13^e COIN EVENT

INTERNATIONALE MUNTENBEURS

zondag 11 december 2016 8.30-15u

Sporthal De Vossenbergh

Markgravenstraat 93 B-2200 Herentals

400 m tafelruimte voor numismatica en kleine archeologie
101 internationale standhouders BE-NL-DE-FR-UK-PO-LIB
8 promotiestanden van diverse organisaties en verenigingen
11u lezing door Prof. Em. Peter Spufford (Cambridge) in apart lokaal
'The spread of Leeuwengroten in Flanders'

tafelreservatie 10 € / m

Numismatica - Postbus 105 - B-2200 Herentals
 contact: 0471 329 179 rudyl.dillen@telenet.be
 BE43 0014 2061 3601 GEBABEBB
www.numismatica-herentals.be

standhouders

opbouwen vanaf 7 u
 ontbijten mogelijk
 catering aan de tafels

inkom bezoekers

-16 jaar gratis
 EGMP & AEN 1 €
 overige bezoekers 2 €

ENKELE INDRUKKEN VAN DE RUILDAG

En de aanwezigen keerden zeer tevreden terug met een mooie aanvulling op hun collectie!
Met dank aan Marcel Massart voor de prachtige foto's!

**UIT DE ARCHIEVEN VAN MAUQUOY MEDAL COMPANY
KUNSTWERKEN VAN HENRI LANNOYE**

Ludo Hulsmans, André Poels & Luc Vandamme

Henri Lannoye werd geboren te Aardenburg (Zeeuws Vlaanderen) op 30 oktober 1946 en overleed te Bornem op 12 april 2006. Hij studeerde aan de Academie van Tilburg (NI) en werd na stages bij bekende beeldhouwers o.a. in Rome (Marino Marini) en Brugge, zelfstandig beeldhouwer. Hij won in 1975 de Bob Courtensprijs en stelde in 1976 tentoon op de biënnale van Pagani. Met zijn medailles nam hij deel aan tentoonstellingen in o.a. Budapest, Lissabon, Florence en Stockholm. Eén van zijn bekendste beelden is de Autopiloot waarvan trouwens ook een prachtige medaille werd geslagen.

285

Twee hoofden, een vooruitkijkend en het rechtse kijkend naar links.

Archief Mauquoy n° 4.

22,5 cm, araldiet.

150 jaar Ancien Belgique.

Archief Mauquoy n° 86.

20,5 cm, araldiet.

Het hoofd van Robert Schuman.

ROBERT SCHUMAN 29-6-1886 NE A LUXEMBOURG

Ter gelegenheid van het 100e geboortjaar in 1986, 800 stuks, 130 gram, 70 mm, brons

Zie *Le centenaire de notre dynastie raconté par les monnaies et médailles* – December 1990, p. 63

Archief Mauquoy n° 97.

286

Typische koppen van deze kunstenaar.

Archief Mauquoy n° 140.

41 cm, araldiet.

Typische koppen van de kunstenaar.

Archief Mauquoy n° 152.

40 cm, araldiet.

In 2016 heb ik het voorrecht om 45 jaar actief te zijn in de wondere wereld van de medaillekunst. Met een aanloop van 3 jaar bij Huguenin Medailleurs in Zwitserland werden de technische vaardigheden verworven voor een zelfstandige carrière te Herent vanaf 1974. Creaties van medailles, munten, gravures voor postzegels, thematische uurwerken, gegraveerde wijzerplaten, heraldiek... vervaardigd in de meest uiteenlopende technieken: rechtstreekse gravures, stempels en matrijzen, gemodelleerde ontwerpen, gravures in koperen elektrodes (vonkerosie), verloren was techniek, gegoten medailles in zand, bas-reliëfs, klein- sculptuur...

**Paul Huybrechts, Swertmolenstraat 3, 3020 Herent, T 016 232295 – medailles@telenet.be
www.medailles-paulhuybrechts.be**

Le catalogue Fidem Gent/Namur, 416 pages et d'un poids de plus de 2 kilo, contient plus de 900 médailles de 460 artistes de plus de 30 pays. Il contient en même temps une clé USB spéciale en forme d'une médaille avec toutes les photos des médailles. Prix: 45€ + les frais d'envoi. À commander chez Paul Huybrechts: medailles@telenet.be

De Fidem Gent/Namur catalogus, 416 pagina's op A4 formaat, luxueus uitgegeven en met een gewicht van 2,2 kilo, bevat zo'n 900 medailles van 460 kunstenaars uit meer dan 30 landen. Hij bevat tevens een speciale USB-stick in de vorm van een medaille waarop U alle medailles gedetailleerd kan bekijken. Kostprijs: 45€ + verzendkosten. Te bestellen bij Paul Huybrechts: medailles@telenet.be

CONGRESS MEDAL

La face de la médaille pour les activités du Congrès qui se déroulent à Namur représente la Meuse, le pont de Jambes et la citadelle de Namur. Cette vue classique de la ville a été traitée de façon originale en prenant un point de vue en hauteur et non pas à partir de la berge de la Meuse comme c'est habituellement le cas. L'éperon de la citadelle, entre la Sambre et la Meuse, est occupé avec certitude depuis le IIIe siècle. Au Xe siècle, les Comtes de Namur en font leur résidence. Charles Quint modernise le château médiéval, qui deviendra citadelle au fil du temps, avec des interventions de Coehorn, Vauban et des ingénieurs militaires hollandais.

La première trace historique du pont de Jambes date de 1183. Le pont est alors fait de sept piles de pierre. Durant toute la période médiévale, l'avant dernière pile est surmontée d'une tour percée d'une porte. Le passage est fermé par un pont-levis donnant sur une passerelle en bois, elle-même supportée par une pile. Elle subsistera jusqu'en 1746. Le pont est rénové de 1961 à 1965. Les deux arches centrales sont remplacées par une seule grande arche de 33 mètres.

Depuis deux millénaires, la Meuse est une voie commerciale entre la France et la mer du Nord. Curieusement, alors que les poètes qualifient Namur de fille de Meuse, c'est plutôt sur les rives de la Sambre que la ville se développe depuis l'époque augustéenne.

Voor de herdenkingsmedaille van het 34ste FIDEM congres in 2016 te Gent is gekozen om de torenspits van het Gentse Belfort en de daarop prijkende Gentse Draak af te beelden.

De Belfortoren (95 m hoog) is de middelste van de beroemde Gentse torenrij samen met de torens van de Sint-Niklaaskerk en die van de Sint-Baafskathedraal. De aanvang van zijn bouw is vermoedelijk te plaatsen rond 1314 en hij diende toen, als opbergplaats voor de Gentse keuren, ook als observatiepost over de stad en omgeving. Vrijwel direct na zijn inhuldiging werd hij het symbool bij uitstek voor de fiere, vrije en moedige Gentenaar. Later installeerde men er ook de stormklok en een beiaard in.

De torenspits is in de loop der tijden verschillende malen herbouwd. De huidige versie, afgebeeld op de medaille, is door Valentin Vaerwijck in 1913 ter gelegenheid van de wereldtentoonstelling (Gent 1913) ontworpen naar het voorbeeld van de middeleeuwse spits.

De Gentse draak, vergroot en op het tweede plan afgebeeld, is voor het eerst in 1377 op de spits gehesen. In de loop van jaren werd hij herhaaldelijk hersteld, het laatst in 1980. In zijn huidige vorm meet hij 3,55 m lang, 1,50 m breed, 1,80 m hoog en weegt hij 398 kg. Hij bestaat uit een ijzeren romp en is volledig bedekt met vergulde koperen platen. Een draak, als krijgskundig kenteken, bestaat reeds sinds de oudheid en wordt gebruikt onder andere op kriegsstandaarden, op helmen en in wapenschilden. De Gentenaars sieren er hun belfort mee als symbool voor hun vrijheid en als teken van de wil om hun stad te verdedigen, maar praktisch als ze zijn, laten ze hem ook fungeren als windvaan.

Ontwerpend & uitvoerend artiest: Paul Huybrechts

Uitvoerend atelier: Mauquoy NV

Slagaantal: 250

Materiaal: brons, gepatineerd

Afmeting: 80 mm

Kostprijs: 35€ inclusief etui & BTW maar + verpakking- en verzendkosten

Bestellen: Paul Huybrechts – medailles@telenet.be

VERGEET NIET UW LIDGELD 2017 TE BETALEN

Met een Belgisch adres: 55€
Met een buitenlands adres: 60€

LA SAINT-NAPOLÉON

Essai numismatique

Agostino SFERRAZZA

Je n'ai jamais fait mystère de ma sympathie pour Napoléon Bonaparte. L'homme que je veux italien, immigré ou adapté en France, trouva très tôt dans mon enfance un ancrage particulier. Il était pour moi l'homme de tous les possibles. Mes amis me rétorqueront qu'Adamo était un bien meilleur modèle sur la même ligne, si j'aime le chanteur je continuerai à porter l'abeille à ma boutonnière. De là à en faire un saint...

Médaille dédiée à Napoléon l'italique – Fondation de la République Cisalpine - *Collection privée.*

289

D/ ALL. - ITALICO ; buste du général Bonaparte, en uniforme, à gauche ; sur le bord du buste: H. VASSALLO F. (*Hieronymus Vassallo fecit.*) (*Jerôme Vassallo fecit.*)

R/ L'INSUBRIA - LIBERA ; la République française représentée par une femme casquée, accompagnée de la Paix qui tient une branche d'olivier, place le bonnet de la Liberté sur la tête de l'*Insubria*, qui est conduite par un Génie. Aux pieds de cette figure, une corne d'abondance d'où sortent des fruits et des épis. En exergue : IX LUGLIO / MDCCLXXXVII (9 juillet 1797). Au-dessus de l'exergue à droite : I.S.F. (*Joseph Salwirck fecit.*) Cette médaille fut frappée pour consacrer la mémoire de la fête de la confédération de la République cisalpine, qui eut lieu à Milan le 9 juillet 1797 sous les auspices du général Bonaparte. Joseph Salwirck, graveur de la Monnaie de Milan, fit le revers de cette médaille d'après un dessin d'Andrea Appiani, célèbre peintre milanais.

Métal : bronze ; Ø : 48 mm ; masse : 42,58 g. - Références : Essling 710 ; Hennin 793 ; Julius cf 556 (Ag).

Nous devons cependant nous poser la question : comment ou peut-être pourquoi, plus de deux siècles après la naissance de cet homme il existe encore des fondations, un mouvement, une fascination, un engouement pour celui qui fut un ogre ou l'Empereur.

Napoleone, Naboulion Buonaparte dont le prénom serait une forme dialectale dérivée de Napoletano, le « napolitain », entre dans l'Histoire, « la paille au nez », comme Napoléon Bonaparte. On sent la « *Divina Commedia Del Arte* » et Pulcinella dans cette épopée que fut sa vie. Du tragique au comique, l'existence de l'homme d'état s'inscrit dans une destinée romantique qui le rend attrayant à tous comme l'acteur à succès d'une pièce de théâtre non moins fameuse. Entre César et Brancaleone mon cœur balance...

Il est indéniablement un « Personnage illustre » de l'Histoire universelle. Napoléon est le prototype de l'homme moderne, le *self-made-man*, l'homme qui se fait tout seul, il est la personnification de la réussite par le « mérite », sous les auspices des bienfaits de la République et donc dans le Droit. Ce droit dont nous jouissons aujourd'hui en faisant semblant de ne pas savoir de qui nous le tenons... Je le vois comme un défenseur des principes et des idéaux de la Révolution française. Et, si d'aucun lui reprocherait de ne les avoir pas bien portés, personne mieux que lui ne les aura si bien essayés. Il ne voyait aucune contradiction entre l'Empire et la République, l'Empire étant une dictature de salut public qui devait sauver les conquêtes de la Révolution. Quoi qu'il en soit, Bonaparte sera et reste un élément incontournable de la Révolution française et de ce qu'elle apportera à notre monde.

Les Italiens ont attaché une sentence au destin de cet homme : « ...dalle stalle alle stelle e dalle stelle alle stalle... », des étables aux étoiles et des étoiles aux étables. En montant vers le ciel, saisi par le pouvoir, l'Homme devenu dieu devait coller son image sur sa Légion d'honneur, sur ses monnaies, sur ses tableaux ; ériger des statues le figurant en empereur romain. L'altitude du pouvoir confère ce mal ou cette nécessité de confondre le destin d'un homme avec celui de l'Etat pour le pire ou le meilleur... Napoléon, machiavélique en état d'ébriété, bouffi d'orgueil, suprême vaniteux ou homme d'État avisé, rompu aux mécanismes de la propagande devait intriquer sa personne et même sa famille... dans le fonctionnement de la Nation. L'institution d'un culte de la personnalité semble inhérente au fonctionnement de ce genre de pouvoir. Napoléon ne manqua pas de faire le paon, le ridicule de ces événements n'échappa pas au peuple, d'autant qu'il dénotait avec la hauteur impressionnante des réalisations magnifiques du Général, du Consul, de l'Empereur. L'homme élevé de toutes les manières confondu avec l'État devait être loué, fêté solennellement en une journée dédiée à la Nation, à Dieu et au maître sanctifié.

<https://www.numisbids.com/n.php?p=lot&sid=669&lot=212>

Médaille de la campagne militaire. - Avec l'aimable autorisation de la maison Varesi.

D/ NAPOLEON LE GRAND. - EMPEREUR DES FRANÇAIS., buste de Napoléon coiffé d'une peau de lion à gauche, Napoléon est représenté en Hercule, l'allusion à Alexandre est inévitable ; à droite, une massue ; à gauche, un foudre ; Signature sous le buste : B.M.F. (B. Montagny Fecit) et plus bas dans le champ : 1806.

R/ ISTRIE / DALMATIE / NAPLES / IENA / BERLIN &., inscription sur cinq lignes dans une couronne de laurier. Signature au droit, sous le buste : B.M.F. (B. Montagny fecit).

Métal : bronze ; Ø : 52,8 mm ; masse : 66 g. – Réf. : Bramsen 554 ; Essling 1155 ; Julius cf 1629 (Ag) ; Martini 556.

La tourmente révolutionnaire de 1789 avec son cortège de terreur, d'horreur et de violence, s'éloignait avec soulagement. Le nouveau Régime aspirait à des temps plus sereins. On se cherchait des espaces de répit et de réconciliations, des moments de réjouissance, des nouvelles fêtes heureuses qu'on voulait nationales. Le 14 juillet apparaissait peu opportun. Cette journée trop sanglante avait accouché du nouveau monde dans trop de douleur. Le 15 août, jour de l'Assomption dédié à la Vierge Marie, toujours férié aujourd'hui, était à la fois une fête religieuse importante et une fête dynastique. Louis XIII avait fait du 15 août le socle de la fête de la France.

Louis XIII et Anne d'Autriche s'étaient mariés en 1615, de ce lit il n'était sorti aucune descendance. C'est après 23 ans de mariage, en février 1638, que Louis le Juste apprit que la reine était enceinte du futur Louis XIV. Saisi, séance tenante, le roi signait à Saint-Germain-en-Laye des lettres patentes plaçant le royaume « sous la protection spéciale de Marie, mère de Jésus ». Ainsi, le 15 août 1638, l'ensemble du royaume célébrait la consécration faite par Louis XIII à la Vierge, en lui remettant « sa Personne, son État, sa Couronne et ses Sujets ». Des processions en l'honneur de la Vierge et de la France devaient désormais avoir lieu dans tout le pays, tous les ans, le 15 août. Cette fête nationale avant la lettre était trop compromise avec l'Église, avec la Monarchie, avec l'ancien Régime pour trouver naturellement sa place au sein de la République.

Napoléon semble n'avoir affiché que peu d'attachement à des sentiments religieux particuliers. En Egypte, il avait pensé se convertir avec toute son armée au culte de Mahomet... Son rapport avec l'Église n'était qu'un rapport de prééminence sur l'État. Montholon rapporte dans une de ses lettres que « Comme homme, Napoléon croyait au Dieu chrétien. Comme roi, il jugeait la religion comme importante, un moyen puissant pour gouverner ». Il avait compris que la religion est une nécessité populaire. Dans une allocution aux curés de Milan, il aurait dit : « Une société sans religion est comme un vaisseau sans boussole ». Pour la paix de l'État, il faut s'accorder avec les religions. Napoléon visait une réconciliation entre la République française et l'Église. Ainsi, avec le Concordat de 1801, la religion catholique est reconnue par la République française comme étant la religion professée par « *la majorité des citoyens* ». Le culte catholique est rétabli en France. La signature du Concordat de 1801 met fin au schisme religieux entre prêtres constitutionnels et réfractaires. Par rapport à 1789, l'Église ne retrouve pas toutes ses prérogatives et se trouve inféodée au pouvoir politique ; l'autel n'est plus allié du trône mais subordonné à celui-ci. Le Concordat exige ainsi des ecclésiastiques un serment d'obéissance au gouvernement et non plus seulement à la Constitution ou aux lois. La religion devient un instrument du pouvoir, comme le montrera le catéchisme impérial de 1806 qui exigera amour, respect, obéissance et fidélité à Napoléon Ier. Le sacre de Napoléon à Notre-Dame, le dimanche 2 décembre 1804, révèle cette supériorité du politique par rapport au religieux : le pape Pie VII récite des oraisons, à l'Empereur et à l'Impératrice, puis bénit les attributs de la souveraineté (les régalia) : son épée, son anneau, son manteau, sa couronne... Mais, Napoléon, à la différence de Charlemagne, se couronne lui-même.

Les accords du Concordat avaient été établis le 15 juillet 1801, mais sur le conseil du ministre du culte, Portalis, leurs publications ne furent rendues que le 15 août 1801. Le 3 août 1802, Bonaparte est nommé Consul à vie, cette nomination fut rendue publique le 15 août 1802. Napoléon est né le 15 août 1769. Napoléon tenait une occasion de célébrer le même jour la réconciliation avec l'Église, l'Assomption, l'établissement de l'État et de la Nation, l'anniversaire de sa naissance et ce dans l'ancien lit du jour de la fête de la France.

<http://napol101.skyrock.com/457940573-MEDAILLE-NAPOLEONIENNE.html>

(Il ne m'a pas été possible de retrouver le propriétaire de cette médaille ou de cette image, c'est avec plaisir que nous référerons le propriétaire dès qu'il se manifestera.)
Médaille commémorant le rétablissement du culte et de la religion sur le territoire français.

D/ NAPOLEON BONAPARTE – PREMIER CONSUL. Buste tête nue de Napoléon à droite ; en-dessous, sur la tranche du cou, signature : ANDRIEU FECIT.

R/ RÉTABLISSEMENT DU CULTE. La France, debout à droite et tenant le miroir de la Prudence, tend la main à la Religion affligée, assise auprès d'une église en ruines. À gauche, la cathédrale Notre-Dame de Paris ; à l'exergue : LE XVIII GERMINAL AN X (8 avril 1802). En-dessous, signature le long du listel : ANDRIEU FECIT.

Métal : bronze ; Ø : 50,5 mm ; masse : 64,55 g. - Références : Bramsen 213 ; Essling 981 ; Julius 1083 ; Milan 356 (Ag).

C'est en 1802, un an après le Concordat, que le Premier consul institue pour la première fois la fête officielle de son anniversaire qui, tout de suite, avec le *Te Deum* à Notre-Dame et les feux d'artifice, prend plus d'ampleur que les trois grandes fêtes civiques commémoratives des 14 juillet (prise de la Bastille), des 21 janvier (l'exécution du roi) et des 22 septembre (le 22 septembre 1792 est le jour 1 de l'An 1 de la République). Je me dois de rapporter ce que Napoléon aurait pensé de ces événements, on lui attribue cette citation : « Il faut des fêtes bruyantes aux populations, les sots aiment le bruit, et la multitude c'est les sots »

http://www.cgb.fr/premier-empire-medaille-br-40-bataille-dausterlitz,v37_1147.a.html

(Avec l'aimable autorisation de cgb.fr)

Médaille se rapportant à la bataille d'Austerlitz – 1805.

D/ NAPOLEON EMP. ET ROI., tête laurée de Napoléon à droite ; sur la base du cou : ANDRIEU F. (Andrieu fecit) ; en-dessous : DENON DIR^T. (Denon direxit), (plusieurs variantes de droit).

R/ BATAILLE * / D'AUSTERLITZ. / En-dessous, de gauche à droite: . 11 . DEC . M . DCCCXV. / (cartouche) / XI . FRIM . AN . XIV. Sceptre ailé accompagné de foudres ; en-dessous, un cartouche portant l'inscription : JALEY.F. (Jaley fecit).

Métal : bronze ; Ø : 40,44 mm ; masse : 38,72 g. - Références : Bramsen 445 ; Essling 1104.

La victoire d'Austerlitz, le 2 décembre 1805 soulève l'exaltation populaire et porte le culte de la personne de l'Empereur à des extrêmes. Dès le 3 décembre 1805, un membre du Tribunat demande la création d'une fête en l'honneur de la naissance de Napoléon. L'Empereur souhaitait comme chacun son *giorno onomastico* catholique. Avant la Révolution, la France, la monarchie, les Bourbons honoraient Saint-Louis. Le petit caporal victorieux était adoré, il fallait le sanctifier ; l'Empire se cherchait un saint patron, mais de saint Napoléon, au martyrologe romain, on n'en trouva ni trace, ni âme...

Il fallait donc désormais trouver un « saint Napoléon ».

L'Église romaine avait émis des réserves à cette célébration peu conforme au droit canonique ; c'est donc fort heureusement que le [cardinal légat, Giovanni Battista Caprara](#), retrouva dans le *Martirologio Romano* de Benoît XIV un *santo Neopoli*, ami de saint Saturnin, de saint Germain et de saint Célestin, martyrs du début du IVème siècle. À la date du 2 mai 304, il relevait : « ...Rome SS. Martyrum Saturnini, Neopoli... ».

Ce saint avait été torturé à Alexandrie puis à Rome sous le règne de Dioclétien et devait mourir en prison après de grandes souffrances et une très longue agonie. De NEOPOLI, NEOPOLUS ou NEOPOLIS, NEOPOLE, NEPOLE à NEAPOLIS en passant par NEAPOLUM et NEAPOLIONE, NAPOLIONE ou NAPULIONE, NAPOLEO pour en arriver à NAPOLEON, il n'y avait que quelques traits que le cardinal Caprara traça à la hussarde. L'Empire tenait son saint !

Domaine public - Bibliothèque nationale de France.

<http://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb415143501>

<http://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb41514349t>

<https://www.cairn.info/revue-napoleonica-la-revue-2015-2-page-59.htm>

Avec l'aimable autorisation de Monsieur Vincent Petit.

Avec la même délicatesse, on déplaça la célébration du saint du 2 mai au 15 août. Cependant, saint Neopoli fut maintenu le 2 mai, si les voix du Seigneur sont impénétrables, les désirs de l'Empereur semblaient déterminés. Dès 1805, ce nouveau saint entra dans l'aréopage des martyrs de l'Église non sans quelques encombrements. En effet, depuis l'an XI, l'*almanach national* célébrait déjà, au lendemain de l'Assomption, la fête de Saint-Napoléon en lieu et place de Saint-Roch. Relevons encore que dans le martyrologe syriaque, un des plus anciens manuscrits connus, il ne figure que saint Saturnin, on retrouve tout au plus un saint EOPOLIS... « *L'histoire est une suite de mensonges sur lesquels on est d'accord.* », comme a dit l'autre... n'est-ce pas ?

293

Ainsi, saint Napoléon, patron des guerriers, presque saint patron de la France, ayant été reconnu par l'Église et ayant fait l'objet d'un décret impérial le 19 février 1806, on pu célébrer avec solennité pour la première fois, le 15 août 1806, la « *Saint-Napoléon et le rétablissement de la religion en France* ». Il n'échappait à personne que ces célébrations étaient dédiées à la gloire de l'Empereur plus qu'à un saint martyr inconnu jusque-là.

A Rome, Pie VII avait du avaler cette canonisation abrupte et ce saint aussi inconnu qu'introuvable, mais il y avait des intérêts plus importants à considérer... L'Église catholique romaine consentait à prier pour un saint qui porte le nom de l'empereur, qui plus est le jour de son anniversaire. En fait, il était question de prier avec ferveur pour l'Église, pour le souverain pontife, pour l'Empereur et pour la Paix...

Le décret du 19 février 1806 stipule que la fête de la Saint-Napoléon sera célébrée dans tout l'Empire le 15 août, « *jour de l'Assomption et époque de la conclusion du Concordat* ». Ce jour-là, dans chaque commune, le ministre du culte donnera un discours, une procession sera organisée et enfin un *Te Deum* sera entonné solennellement. Les autorités civiles, militaires et judiciaires devront assister à cette cérémonie. Cette décision fut ratifiée le 3 mars 1806 par le cardinal Caprara.

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

Décret du 19 février 1806 :

« Art. 1er. La fête de Saint-Napoléon et celle du rétablissement de la religion catholique en France seront célébrées, dans toute l'étendue de l'empire, le 15 août de chaque année, jour de l'Assomption, et époque de la conclusion du Concordat.

Art. 2. Il y aura, ledit jour, une procession hors l'église, dans toutes les communes où l'exercice extérieur du culte est autorisé ; dans les autres, la procession aura lieu dans l'intérieur de l'église.

Art. 3. Il sera prononcé, avant la procession, et par un ministre du culte, un discours analogue à la circonstance, et il sera chanté, immédiatement après la rentrée de la procession, un Te Deum solennel. »

Domaine public - Bibliothèque nationale de France

<http://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb41514348g>

Avec l'aimable autorisation de Monsieur Vincent Petit.

<https://www.cairn.info/revue-napoleonica-la-revue-2015-2-page-59.htm>.

Partout sur le territoire de l'Empire au son de la cloche et du canon, le 15 août, tous les esprits se réunissent dans le sentiment commun de la gloire nationale. Partout ce sont des *Te Deum* dans les églises et des illuminations en ville, la journée est chômée, on libère des prisonniers, partout on tient des banquets, on distribue des bouteilles de vin, on assiste aux défilés des garnisons, on fait des aumônes aux pauvres, on organise des jeux et des divertissements publics. Dans les églises, on profite de l'occasion pour se marier et on remercie « l'Éternel du don précieux, fait, en mettant sur le trône de France le meilleur et le plus grand des souverains ».

La France avait un ange gardien... L'évènement fournissait aux dignitaires locaux et aux plus hautes instances civiles, militaires et judiciaires l'occasion de chanter les louanges de l'Empereur. En Belgique des évêques furent tenus d'assister aux homélies parce qu'ils n'avaient pas accueillis l'évènement avec assez de chaleur... Pourtant le 4 août 1803, l'évêque de Liège, Mgr Zaepffel, dans son mandement sur la manière de célébrer la fête de l'Assomption, saluait Bonaparte, en majuscules, le « Héros » du peuple français : « Trente-quatre ans passent à peine, depuis qu'un Quinze Août a vu s'élever l'Astre, qui décore, éclaire et vivifie la France : depuis que Dieu a daigné donner au monde l'homme immortel, à qui, dans les décrets de sa miséricorde, il destinait la direction du Gouvernement pour qu'il relevât les Autels, et rendit à la Patrie sa gloire et sa prospérité. » Cette journée nationale fut dédiée aux grandes proclamations, aux libéralités. Ce ne fut donc pas un hasard, si la première pierre de l'Arc de Triomphe à Paris, fut posée le 15 août 1806. Le 15 août 1809, Berthier sera fait prince de Wagram, Davout, prince d'Eckmühl, Fouché, duc d'Otrante et Masséna, prince d'Essling. C'est encore un 15 août en 1810 que fut inaugurée la colonne de la Grande Armée, place Vendôme à Paris et promulgué, le Code civil, dans le grand-duché de Varsovie. Le 15 août 1811, à Bercy, on posa la première pierre de la halle aux vins et le 15 août 1813, le canal de l'Ourcq fut ouvert à la navigation.

Dans *Le Journal des curés*, des 15 et 16 août 1809, on peut lire :

« ...des bords du Tibre à ceux de la Vistule, des rives du Tage à celles du Danube, de l'antique Corcyre à l'île de Rugen, de la ville où régna Charles-Quint, à la ville antique des Césars, à celle où fut le siège de l'Empire des Germains, le même jour, à la même heure, le bronze tonnait dans les airs a annoncé la Fête de Napoléon ! Le même jour, à la même heure, l'hymne de la Victoire et de la Reconnaissance a retenti dans cent mille Temples consacrés au Seigneur. Cent peuples divers se sont réunis au pied des Autels pour célébrer la naissance de celui que l'univers admire, par qui le Dieu des destinées change et refait, agrandit ou resserre, détruit ou conserve les Etats et leurs barrières, et leurs Chefs et leurs Lois. La Terre raconte la gloire de Napoléon comme les Cieux racontent celle du seigneur ! ... »

La Saint-Napoléon, sous le Premier Empire, n'est qu'une fête parmi d'autres ; on célèbre encore le 2 décembre, le sacre de l'Empereur puis Austerlitz, le mariage de l'Empereur, la naissance d'un héritier et bien des victoires militaires. Sous le Premier et Second Empire, la Saint-Napoléon est la fête nationale instituée le jour de la naissance de Napoléon Ier, le 15 août. Elle se tiendra de 1802 à 1813 et de 1852 à 1869.

La Saint-Napoléon est supprimée par l'ordonnance royale du 16 juillet 1814, lors de la première Restauration faisant suite à la première abdication de Napoléon Ier, le 6 avril 1814. Louis XVIII, ramené sur le trône de France en 1814, s'empresse de mettre un terme à cette « plaisanterie ». La Vierge Marie, à qui personne n'avait demandé son avis dans cette affaire, fut délivrée de cette association impériale et redevint l'unique vedette des processions du 15 août. Dans les premières années de la Restauration, soit pour fêter la Saint-Napoléon, soit pour détourner les fêtes royales, les manifestations napoléoniennes sont fréquentes. À Paris, ce sont les vétérans de la Grande Armée qui tournent, ce jour-là, autour de la Colonne qui leurs est dédiée place Vendôme.

Collection privée.

Le 15 août, la vierge Marie redevient l'unique vedette.

Médaille dédiée à la vierge Marie, « Médaille Miraculeuse » est le nom que la dévotion populaire catholique a donné à une médaille créée à la suite des événements de 1830, au 140 de la rue du Bac, à Paris. Catherine Labouré, religieuse novice au couvent des sœurs de la charité de Saint Vincent de Paul, raconta à son confesseur avoir vu la Vierge Marie. Je vous laisse imaginer ce qu'il serait advenu si elle avait déclaré avoir vu l'Empereur... Cette médaille fut frappée à la demande expresse de la Mère de Dieu comme un témoignage d'amour, gage de protection et source de grâce. On observe au droit la Vierge Marie, à ses pieds le serpent, le mal écrasé, les rayons de lumière symbolisent les grâces qui sont obtenues par l'intercession de la Vierge Marie. La prière « *O Marie conçue sans péché, priez pour nous qui avons recours à vous* » circule le long du bord de la médaille, entourant la Vierge Marie. 1830 est l'année des trois apparitions successives de la Vierge Marie à Catherine Labouré.

Au revers on lit « M » pour Marie disposé tel un linceul. On compte douze étoiles qui sont les douze tribus d'Israël et les douze apôtres. Marie se trouve au cœur du peuple d'Israël et de l'Église. Le créateur du drapeau européen, Arsène Heitz, a choisi les douze étoiles en invoquant le même symbole biblique que la Médaille. Il était d'ailleurs membre de l'Ordre de la Médaille miraculeuse... Le cœur encerclé d'une couronne d'épines est le cœur de Jésus (Sacré-Cœur), cœur du Christ, symbole de son amour infini et sans limites. Le cœur transpercé par une épée est le cœur immaculé de Marie, inséparable de Jésus, même aux moments les plus tragiques de la passion et de la mort du Christ, Marie était là, partageant sa souffrance. La barre et la Croix symbolisent l'épreuve. La célébration eucharistique, dans la vie chrétienne, est une réactualisation du sacrifice de la Crucifixion. Donc on crée des saints sur demande, des médailles miraculeuses, et après tout ce délire on se retrouve avec une fête nationale et le drapeau européen... Si l'Europe devait se trouver un saint patron..., il y a une prétendante et un jour qui semble plaire...

Les rois vont faire célébrer chacun le jour de leur saint patron, le 25 août pour Louis XVIII, le 4 novembre pour Charles X et le 1er mai, jour de la Saint-Philippe, pour Louis-Philippe ; ce dernier crée en outre la notion et l'appellation de « *fête nationale* » pour la célébration, pendant quelques années seulement, des premiers anniversaires de la Révolution de 1830 (les 27, 28 et 29 juillet). La légende napoléonienne circule par capillarité dans tout le corps de la nation. De la même façon, des républicains célèbrent clandestinement l'anniversaire de la prise de la Bastille ou celui de la naissance de la Première République. Avec la publication du *Mémorial de Sainte-Hélène* en 1823, l'image de l'Empereur, héritier des principes de 1789 et porteur de la gloire nationale, se déploie dans les chaumières. Au cours des années 1840, après le retour des cendres de l'Empereur en France, la Saint-Napoléon fut commémorée comme un symbole du principe de « nationalité » et de la mémoire révolutionnaire. En vérité, dans l'ensemble de la période 1815-1848, cet anniversaire avait été spontanément célébré par divers groupes et sympathisants bonapartistes dans toute la France.

Le 15 août 1851, le neveu de l'Empereur, Louis-Napoléon BONAPARTE, le Prince Président de la IIème République, fruit de la Révolution de 1848, futur Napoléon III signe, en toute solennité, un décret attribuant la dignité de chevalier de la Légion d'honneur à septante militaires dont, en tête de liste, une femme qui devenait ainsi la première femme légionnaire, Angélique Marie-Josèphe Duchemin veuve Brulon, née en 1772 à Dinan (Côtes-du-Nord), engagée volontaire en 1792, « vétérane » des guerres de la Révolution, admise pour blessure grave à l'Hôtel des Invalides en 1798 après avoir atteint le grade de lieutenant. La gloire du récipiendaire était partagée ainsi par le Prince-Président qui honorait par ce décret tant une femme-soldat que les survivants des combats de la Grande Révolution et du Premier Empire et tout ceci sous les auspices de la Saint-Napoléon...

La fête de la Saint-Napoléon est réinstaurée par le décret du 16 février 1852 sans que soit toutefois repris l'office de Saint-Napoléon (le nouveau régime ne souhaite pas s'encombrer d'un saint si léger). On ne commémore plus le saint mais seulement la naissance de l' « illustre tonton ». Toutes les fêtes civiques de la Seconde République sont remplacées par une *fête nationale annuelle unique*, le 15 août, la *Saint-Napoléon*, dite encore *fête de l'Empereur*, festivité aussi bien laïque que chrétienne, le 15 août restera la fête nationale jusqu'en 1869.

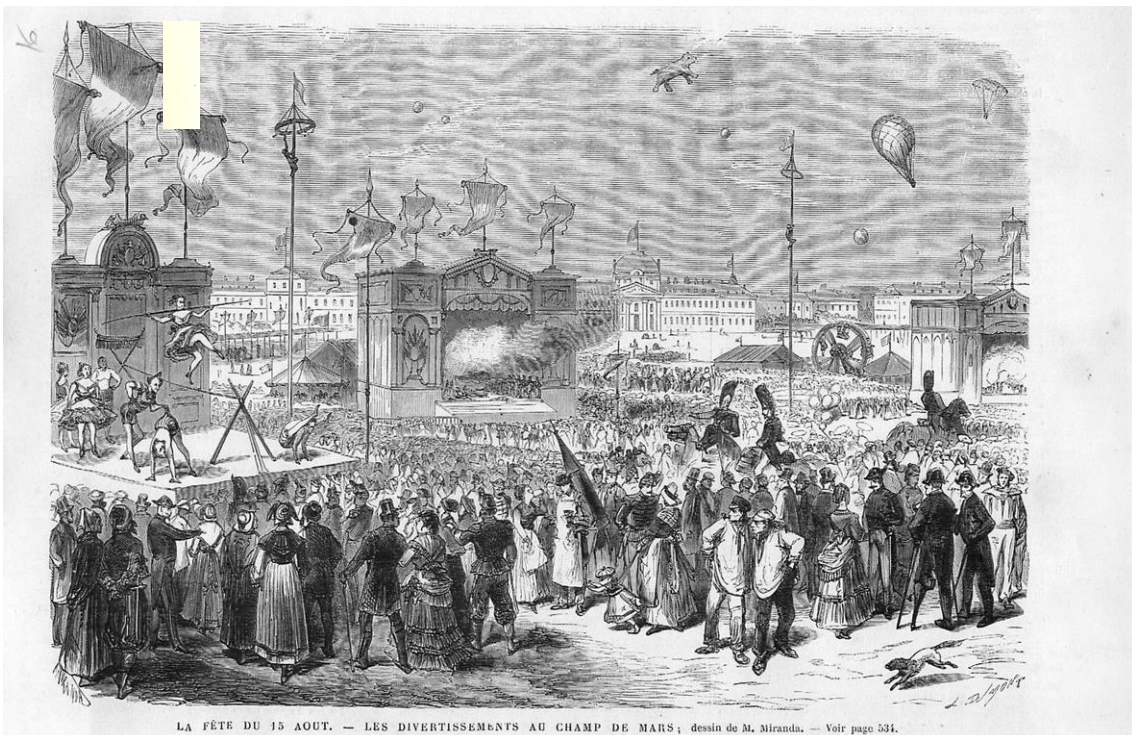

Collection privée.

Médailles commémorant le 15 août « Napoléonique ».

Dans chaque commune pavoisée, dans chaque ville, dans chaque village du pays, la fête commençait par des salves d'artillerie ou par la sonnerie des cloches. On procédait à la distribution d'aumônes aux pauvres, la proclamation des amnisties suivies par un *Te Deum* dans l'église locale auquel assistaient tous les notables. Ensuite, était menée une revue militaire et dans l'après-midi, on organisait des jeux, des divertissements publics au son des fanfares locales qui attiraient la foule. Les réjouissances connaissaient leur apogée dans la soirée avec des feux d'artifices suivis de banquets pour les élites, de « *bal gratis* », avec une forte participation de la municipalité et surtout du maire. Les rues, les places, les édifices publics, les façades privées, jusqu'aux arbres étaient couverts de guirlandes, de lampions, de feuillages, de drapeaux tricolores bleu blanc rouge.

LA FÊTE DU 15 AOÛT. — LES DIVERTISSEMENTS AU CHAMP DE MARS; dessin de M. Miranda. — Voir page 534.

Collection privée.

Il n'y eut aucune célébration en août 1870, la France étant en guerre avec la Prusse ; chaque commune fut invitée à célébrer des prières publiques pour le monarque et l'armée. Le 2 septembre 1870, Napoléon III et la France sont défaits à Sedan, c'en est fini du Second Empire et de la Saint-Napoléon. La IIIème République est proclamée le 4 septembre. Les nouveaux dirigeants, aussi hostiles à l'Empire qu'à l'Église, décident en mai 1880 que la fête nationale serait désormais fêtée le 14 juillet. Le 6 juillet 1880, le 14 juillet devient officiellement le jour de la fête nationale française.

© <http://www.cgb.fr> MONNAIES XVII
http://www.cgb.fr/satiriques-guerre-de-1870-et-bataille-de-sedan-medaille-satirique,v17_2694,a.html

Avec l'aimable autorisation de cgb.fr

Médaille satirique avec bélière, travaillée pour la « fête » de Napoléon III à Sedan...
 D/ NAPOLÉON LE PETIT ; tête de Napoléon III à gauche, coiffée d'un casque à pointe (Pickelhaube) d'officier prussien ; SEDAN sur le col entourant le cou. - R/ EMPIRE FRANÇAIS / FONDÉ / PAR LE CRIME / ET TOMBÉ / DANS LA HONTE / 2 DEC. 1851 – 2 SEP. 1870. – Métal : laiton ; Ø : 17/20 mm poids : 1,57 g – Réf. : Collignon 49.

De 1802 à 1813 et surtout de 1852 à 1869 la Saint-Napoléon va enraciner et ritualiser en France, la notion de « fête nationale » solennelle qui se répète chaque année en une date unique. Oubliées, la « fête des têtes coupées », la « fête du sang ». La Saint-Napoléon, jour de communion, de célébration, de proclamation, de patriotisme, journée éclatante de divertissements dédiée aux Français née d'une bouffonade italienne, aura enfanté dans l'illégitimité ; fait d'un homme, était-il visionnaire ou avisé ? La plus glorieuse, la plus belle, la plus joyeuse, la plus symbolique journée que la démocratie, les lumières, la France aient légué au monde : le 14 juillet.

La rue Montorgueil, Claude Monet, 1878

Dès l'avènement du petit tondu, avec ou sans saint Napoléon, le prénom *Napoléon*, se répandit un peu partout en France et dans le monde. Il n'était pas compliqué de deviner les opinions des parents... À la restauration, pour endiguer ce crime de lèse-majesté, on fit connaître que « s'il n'y avait point de *saint Napoléon*, il était certain qu'il y avait un démon qui portait son nom ». On peut lire dans le recueil des *Miracles de sainte Zita*, vierge morte à Lucca en Toscane en 1272, qu'elle avait délivré une religieuse qui était possédée de deux démons, dont l'un s'appelait *Napoleone* et l'autre *Soldanus*. N'empêche que durant tout le vingtième siècle, certaines sources rapporteraient qu'en France, 893 enfants auraient encore été prénommés *Napoléon* et, de nos jours, la tendance serait à la hausse... !(?) Chaque année, le week-end du 15 août est l'occasion pour la Ville d'Ajaccio de célébrer la naissance de l'enfant du pays par de nombreuses manifestations culturelles et moi, ce jour-là, j'ai toujours une pensée émue.

Cette image appartient au domaine public.

<https://www.cairn.info/revue-napoleonica-la-revue-2015-2-page-59.htm>

Avec l'aimable autorisation de Monsieur Vincent Petit

Ce vitrail se trouve dans l'Eglise Saint-Germain du Chesnay près de Versailles. Il représente saint Napoléon en saint militaire, patron des soldats, coiffé d'un cimier de soldat grec, vêtu de tricolore et d'or, armé d'une lance et d'un bouclier à croix d'or.

Vitraux du chœur de l'église Saint-Louis de Vichy, réalisés par Antoine Lusson sous l'égide de Napoléon III.

Saint Napoléon apparaît entouré par saint Eugène (de Beauharnais) par sainte Hortense (la mère de Louis-Napoléon), par saint Louis (le père de Louis-Napoléon), par sainte Eugénie (Palafox de Guzmán-Portocarrero, épouse de Napoléon III), par saint Charles (le grand-père) et par saint Joseph (l'oncle), personnages auxquels chaque fois sont prêtés les traits du membre correspondant de la famille impériale.

299

<https://www.cairn.info/revue-napoleonica-la-revue-2015-2-page-59.htm>

Avec l'aimable autorisation de Monsieur Vincent Petit.

Si Bonaparte accède au pouvoir après un coup de force brumeux, l'atteinte à la démocratie, après une décennie de terreur relève, pour le moins, d'un anachronisme. L'œuvre de pacification du Premier consul est indéniable. Sous le Consulat et l'Empire on assiste à un assainissement financier fondé sur une réforme du système de recouvrement des impôts, sur une nette amélioration du crédit de l'État et sur le contrôle du poids de la dette.

En innovant, en inventant, Bonaparte, père des Institutions, fait entrer la France dans le monde moderne.

Sous l'égide de Napoléon Bonaparte les réalisations sont innombrables, elles existent encore, elles ont changé le visage de la France et du Monde. Bonaparte institue le Conseil d'état, crée le Sénat, la Banque de France, le corps préfectoral, les Lycées, la Légion d'honneur, les vingt-deux chambres de commerce, le Franc germinal, le premier conseil de prud'hommes, la Cour des Comptes, le Baccalauréat. Il recrée l'Université et ressuscite la fonction du Grand Sanhédrin.

Il signe le Concordat et promulgue le Code civil et le Code pénal. Le Code civil des Français qui deviendra, en 1807, le Code Napoléon qui marque la fin des privilèges et la fin de la féodalité. Il garantit la liberté civile et l'idée selon laquelle tout homme et toute femme peut jouir de sa liberté et se choisir un destin selon ses mérites... Les Français, libérés du joug féodal et des prélèvements du clergé (dîme), sont libres et égaux devant la Loi. Le Code Napoléon est à la loi et au droit moderne ce que l'électricité est à la lumière.

Napoléon Ier commande l'Arc de triomphe de l'Etoile, la construction de la Bourse de Paris, l'érection de l'Arc de Triomphe du Carrousel, la construction de la colonne Vendôme, la construction du palais Brongniart et l'église de la Madeleine. Il commande également la percée de la rue de Rivoli, de Castiglione et des Pyramides, la nouvelle façade du palais Bourbon, la liaison entre le Louvre et le palais des Tuileries ainsi que la finition de la Cour carrée du Louvre (construction de l'aile ouest et sud). Le Louvre devient un musée, la numérotation paire et impaire des rues de la capitale, la construction de trois ponts : le pont des Arts, d'Austerlitz et d'Iéna ; le canal de l'Ourcq, de Saint Martin et de Saint Denis, ainsi que la construction de dizaines de fontaines, comme l'Éléphant de la Bastille, l'aménagement du cimetière du Père Lachaise, l'aménagement de nombreux espaces verts, comme le Jardin des Plantes, ou l'embellissement du jardin du Luxembourg et la revalorisation du port d'Anvers, etc.

Collection privée.
Jeton de Bonaparte victorieux.

D/ BUONAPARTE NÉ A AJACCIO LE 15 AOUT 1769. Buste du général Bonaparte à gauche, portant un uniforme brodé, sans revers et sans épaulette.

R/ Dans une couronne d'olivier : LA FRANCE / LUI DEVRA / LA VICTOIRE / ET LA PAIX. En-dessous de la couronne : AN 6 DE LA RÉPUBLIQUE. Ce jeton a sans doute été frappé dans l'intervalle qui s'est écoulé entre le traité de Campo-Formio, signé le 26 vendémiaire de l'an 6 (17 octobre 1797) et le départ de l'expédition d'Egypte, qui eut lieu le 29 floréal de l'an 6 (18 mai 1798). Il est donc convenablement classé à la fin de 1797.

Métal : bronze ; Ø : 33 mm ; poids : 15,87 g – Références : Hennin 834 ; Julius 596.

En tant que Numismate, je ne peux manquer de m'attarder sur quelques lignes au sujet de la définition du franc germinal.

En 1795, la Convention avait défini le franc comme nouvelle unité monétaire et avait déterminé la masse des pièces. Cependant la réforme monétaire n'entrera en vigueur qu'après la proclamation, sous le Consulat, de la loi du 7 germinal de l'an XI (27 mars 1803). Alors, on procéda à la refonte générale des monnaies, mettant fin à la coexistence des pièces anciennes et nouvelles, à l'exception des monnaies de cuivre. Le franc dit « germinal » correspond à cinq grammes d'argent, au titre de neuf dixièmes. La loi autorise la frappe de pièces d'argent (un quart de franc, un demi-franc, trois-quarts de franc, un franc, deux francs et cinq francs) et d'or (20 francs et 40 francs). En définissant la monnaie par une masse fixe de métal, on réalise la fusion entre monnaie de compte et monnaie réelle.

Avec l'aimable autorisation de [cgb.fr](http://www.cgb.fr)

Un quart de franc ; Ø : 14,87 mm ; 1,24 g ; masse théorique : 1,25 g.

© <http://www.cgb.fr>

Avec l'aimable autorisation de cgb.fr

Un demi franc ; \varnothing : 18 mm ; 2,47 g ; masse théorique : 2,5 g.© <https://www.cgb.fr>

« Trois quarts de franc, masse théorique : 3,75 g, »

(Simulation ; en réalité, cette pièce n'a jamais existé – NDR.)

© <https://www.cgb.fr>

Avec l'aimable autorisation de cgb.fr

Un franc ; \varnothing : 23 mm ; 4,84 g ; masse théorique : 5 g.© <http://www.cgb.fr>

Avec l'aimable autorisation de cgb.fr

Deux francs ; \varnothing : 26,53 mm ; 9,91 g ; masse théorique : 10 g.© <http://www.cgb.fr>

Avec l'aimable autorisation de cgb.fr

Cinq francs ; \varnothing : 37,16 mm ; 24,84 g ; masse théorique : 25 g.© <http://www.cgb.fr> MONNAIES XVI

Avec l'aimable autorisation de cgb.fr

Vingt francs or dit « napoléon » ; \varnothing : 21 mm ; 5,805 g.

Les pièces de vingt francs « seront à la taille de cent cinquante-cinq pièces au kilogramme » soit une masse théorique de 6,45 g avec un titre à « neuf dixième de fin (900 millièmes d'or) et un dixième d'alliage ». Notons que ce qui se voudrait son « équivalent » soit le Louis d'or, sous Louis XVI en 1786, avait une masse théorique de 7,649 g au 917‰.

Avec l'aimable autorisation de cgb.fr

Quarante francs or dit « *double-napoléon* » ; \varnothing : 26 mm ; 12,89 g.

Les pièces de quarante francs « seront à la taille de 77,5 pièces au kilogramme » soit une masse théorique de 12,90 g avec un titre à « neuf dixième de fin (900 millièmes d'or) et un dixième d'alliage ».

Mon ami, le professeur Wilkin, m'explique qu'en l'an XI, il n'a été frappé que des 40, 20, 5, 1 et 1/2 francs. Le demi-franc est rare et n'a été frappé qu'à Paris (31.380 exemplaires). Quant aux 3/4 de franc nous n'avons retrouvé cette valeur sous aucun millésime ; peut-être avait-elle un quelconque équivalent sous l'ancien régime ?

Napoléon, c'est aussi « Bona », l'ogre, le despote autoritaire. On raconte qu'un jour, il décocha un coup de pied dans le ventre du sénateur Volney qui n'était pas d'accord avec lui ; je ne sais si le pauvre homme encaissât vraiment un coup dans le bide, mais il semble que l'Empereur pouvait, par moment, afficher un caractère pour le moins difficile... Quoiqu'il en soit, il a interdit les grèves et les manifestations des syndicats. Il a réinstauré l'impôt sur le sel ainsi que la surveillance des ouvriers à travers le rétablissement du « livret d'ouvrier ». Il a censuré la presse et la littérature. Il a rétabli l'esclavage qui avait été aboli par la Révolution. Comme il avait réprimé une insurrection royaliste laissant 300 morts sur le parvis de l'église Saint-Roch à Paris, le 13 vendémiaire an IV (5 octobre 1795) ; il a mené les affaires de la nation sans état d'âme... La conscience de l'État est à l'homme ce que la faux est au fétu de paille.

Mais le monde était-il plus beau ailleurs ?

Caricature représentant Napoléon Ier dans les bras de son père, le diable...
Légendée en allemand : *Das ist mein lieber Sohn an dem ich Wohlgefallen habe.*

La traduction en serait : « C'est mon fils bien aimé en qui je me complais » (NDR).

<http://robertsaunders.wdfiles.com/local--files/1832/Napoleon%201.jpg> -

Domaine public

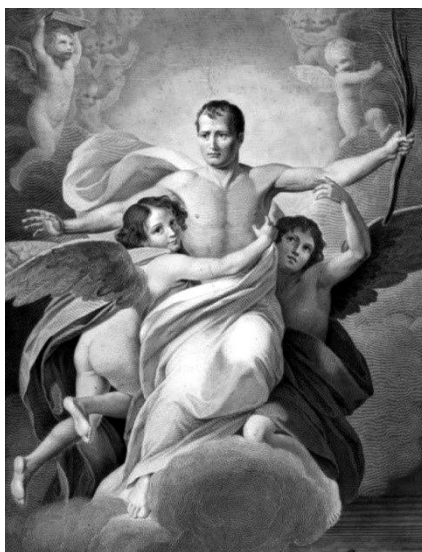

Anabulium était le surnom de Saint-Nicolas de Bari, cela signifiait que l'homme portait le *pallium*, l'écharpe sacerdotale consacrant officiellement le rang d'évêque dans l'Église catholique. Mon maître et ami le professeur Moreaux soutient que cette histoire pourrait tenir la route. En effet, en 325 pcn lors du Concile de Nicée, saint Nicolas aurait giflé Arius parce qu'il s'opposait à la divinité du Christ. L'empereur Constantin qui ne pouvait cautionner un tel acte de violence fit incarcérer Nicolas après lui avoir retiré ses vêtements liturgiques. Pendant la nuit, Jésus et la vierge Marie (on commence à la comprendre...) vinrent trouver Nicolas dans sa cellule pour lui donner un évangile et pour lui restituer ses vêtements sacerdotaux. L'épisode miraculeux eut pour effet de rendre à notre bon saint toute sa légitimité. Dans les écrits, le vêtement « *omophorion* » rapporté en grec aura été traduit en latin par ANABULIUM et l'homme, visité par les plus hautes instances, serait devenu saint Nicolas à l'Anabulium en latin... L'Italien aurait transformé Anabulium en Anabulione qui pouvait devenir Nabulione... ; sincèrement, entre nous, nous ne sommes plus à ça près. Il était donc sacré ce prénom finalement ! Mais, entendons-nous pour laisser le 6 décembre aux enfants et à saint Nicolas seulement...

La vie de Napoléon est un roman, son destin une épopée valant celle d'Alexandre et de César. L'Homme est un héros fantastique qui entre dans l'Histoire couvrant sa nation de la plus grande gloire. Sa défaite plus grande que ses victoires forge une déchéance christique, un calvaire qui connaît son apothéose après une injuste, longue et terrible agonie ; loin sur un rocher au bout du monde, celui qu'on avait sanctifié avant qu'il ne subisse son martyre devait entrer comme un saint dans le mythe et la légende. Trouvant le chemin de la propagande, dans l'imaginaire populaire, ce saint Napoléon pouvait finalement devenir Napoléon.

« La haute tragédie est l'école des grands hommes; elle doit être celle des rois et des peuples; c'est le point le plus élevé auquel un poète puisse parvenir ».
Napoléon Bonaparte

À René et à Dany.

Domine salvum fac imperatorem Napoleonem

Références, sources et liens :

Saint Napoléon, un saint pour la nation Contribution à l'imaginaire politique français par Vincent Petit.

Napoléon par Jean Tullard.

Le mythe de Napoléon, Jean Tullard, Paris, Armand Colin, 1971.

Napoléon par Max Gallo.

Martyrologe Romain publié par l'ordre de Grégoire XIII, revu par l'autorité d'Urbain VIII et de Clément XIII, édition augmentée et corrigée par le pape Benoît XIV... Paris, Le Clère, 1830, p. 123.

Michel Vergé-Franceschi, *Napoléon, une enfance corse*, Paris, Bibliothèque historique Larousse, 2009.

- Vincent Petit, *God save la France. La religion et la nation*, Paris, Cerf, 2015.
- Jacqueline Lalouette, *Jours de fête. Jours fériés et fêtes légales dans la France contemporaine*, Paris, Tallandier, 2010.
- Jean-Pierre Bois, *Histoire des 14 Juillet, 1789-1919*, Rennes, Éditions Ouest-France, coll. « Université », 1991, pp. 90-91.
- Alain Corbin, « La fête de souveraineté », dans Alain Corbin, Noëlle Gérôme, Danielle Tartakowsky (dir.), *Les usages politiques des fêtes aux XIXe-XXe siècles*, Paris, Publications de la Sorbonne, 1994, pp. 25-38.
- Légende céleste, *Vie des Saints*, 1846.
- La jeunesse inédite de Napoléon" Paul Bartel, 1954.
- Baptiste-Honoré-Raymond Capefigue, « L'Europe pendant le consulat et l'empire de Napoléon.
- Mona Ozouf, *La Fête révolutionnaire 1789-1799* (Paris, Gallimard, 1976).
- Michael Broers, *The Politics of Religion in Napoleonic Italy: The War against God 1801-1814* (Londres, Routledge, 2002).
- Françoise Waquet, *Les fêtes royales sous la Restauration ou l'Ancien Régime retrouvé* (Genève, Droz, 1981).
- Sudhir Hazareesingh, *From Subject to Citizen. The Second Empire and the Emergence of Modern French Democracy* (Princeton, New Jersey, Princeton University Press, 1998).
- Sudhir Hazareesingh, *La Saint-Napoléon. Quand le 14 juillet se fêtait le 15 août*. Paris, Éditions Tallandier, 2007.
- Sudhir Hazareesingh, « L'opposition républicaine aux fêtes civiques du Second Empire : fête, anti-fête et souveraineté », *Revue d'histoire du XIXe siècle* n° 26-27, 2003, présente les résistances républicaines à la Saint-Napoléon dans plusieurs départements, dont celui de l'Yonne. Article repris dans l'ouvrage du même auteur indiqué en note 1.
- Sudhir Hazareesingh, *La légende de Napoléon*, Paris, Tallandier, 2005 et Seuil, coll. *Points-histoire*, 2008, d'après ADY 3-M¹-88 et 3-M¹-87.
- Jean-Pierre Bois, *Histoire des 14 Juillet*, op. cit., note 26.
- Louis Girard, *Napoléon III* (Paris, Fayard, 1986).
- Walter Bruyère-Ostells, *Napoléon III et le second Empire*; Paris, Librairie Vuibert, 2004.
- Jean-Claude Yon, *Le Second Empire*.
- Rosemonde Sanson, « Le 15 août : Fête nationale du Second Empire », in Alain Corbin, Noëlle Gérôme, Danielle Tartakowsky (dir.), *Les usages politiques des fêtes aux XIXe-XXe siècles*, Paris, Publications de la Sorbonne, 1994, p. 117-136.
- Rémi Dalisson, *Les Trois couleurs, Marianne et l'Empereur. Fêtes libérales et politiques symboliques en France, 1815-1870*, Paris, La
- A. Morel, *Napoléon III, sa vie, ses œuvres et ses opinions*, 2e édition, Paris, Éditions Armand Le Chevalier, 1870.
- Jean Baptiste Duvergier, France. Conseil d'Etat - 1826 - France Collection complète des lois, décrets, ordonnances, réglemens et avis du Conseil d'état : publiée sur les éditions officielles du Louvre, de l'Imprimerie nationale par Baudouin et du Bulletin des lois, de 1788 à 1824 inclusivement.
- Victor Guillebeau, *Monnaies françaises*, Versailles 1937-1942, pp. 194 et 288.

<https://www.cairn.info/revue-napoleonica-la-revue-2015-2-page-59.htm>

<http://www.histoire-france.net/epoque/france-napoleon>

<http://ameliefr.club.fr/index-france.html>

<http://perso.orange.fr/napoleonbonaparte/>

<http://aigleconquerant.free.fr/>

cgb.fr

Wikipedia.

Remerciements à Monsieur Vincent Petit.

VERGEET NIET UW LIDGELD 2017 TE BETALEN

Met een Belgisch adres: 55€
Met een buitenlands adres: 60€

N'OUBLIEZ PAS DE PAYER VOTRE COTISATION 2017

Adresse en Belgique: 55€
Adresse à l'étranger: 60€